

13224

ԱՊԵՏՊԼԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱԴՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՎՊՐՁՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ 20 ՏԱՐԻՆ

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

(ԹՎԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹ՝ պրոպագանդիստների համար)

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ԳԱՂԱԲԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1938

31

Խ-86

1 DEC 2009
25 SEP 2006

31
14-84 . 14

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈՒՈՐ ՑԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ

ԽՍՀՄ ՊԵՏՊԼԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՎԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ 20 ՏԱՐԻՆ

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

(Թվականն նյութ՝ պրոպագանդիստների համար)

5682
38

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1938

I
ԽՍՀՄ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ Ե

20 ЛЕТ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ

Статистический сборник

Армгиз—издательство
полит.-литературы
Ереван—1938

13224

5682
38

«ԽՍՀՄ տնտեսական հիմքն են կազմում տնտեսության սոցիալիստական սիստեմը և արտադրության գործիքների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը, վարում է հաստատվել են տնտեսության կապիտալիստական սիստեմի լիկվիդացիայի, արտադրության գործիքների ու միջոցների մասնավոր սեփականության վերացման և մարդու կողմից մարդու շահագործումը վաղնչացնելու հետևանքով»:

ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը, հոդված 4:

ԱՂՅՈՒՄԱԿ 1

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻՈՐԵՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒՄ Ե ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄԸ

	1928	1936
Սոցիալիստական տնտեսության տեսակարար կշիռը		
Ժողովրդական յեկամտի մեջ	44,0	99,1
Ամբողջ արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքի մեջ	82,4	99,8
Դյուրագտնտեսության ընդհանուր արտադրանքի մեջ (ներառյալ կոլտնտեսականների ոժանդակ անձնական տնտեսությունը).	3,3	97,7
Առևտրական ձեռնարկությունների հատվածաշրջանառության մեջ	76,4	100,0
Ժողովրդական ամբողջ տնտեսության արտադրական ֆոնդերում	77,8	98,7

ԽՍՀՄ ԲՆԱԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԸ

	1913	1937
	Տոկոսներով առ հաշիվ բազումարը	
Բանվորներն ու ծառայողները	16,7	34,7
Այդ թվում՝		
Խորհրդային ժողովուրդները ու ՄՏԿ բանվորներն ու ծառայողները	—	3,2
Կոլտնտեսային գյուղացիները և կոոպերացված տնայնագործներն ու արհեստավորները	—	55,5
Գյուղացի-մենատնտեսները (առանց կուլակ- ների) և չկոոպերացված աշխատավորները, տնայ- նագործներն ու արհեստավորները	65,1	5,6
Բուրժուազիան (կալվածատերերը, քաղաքային խո- շոր ու մանր բուրժուազիան, առևտրականներն ու կուլակները)	15,9	—
Այդ թվում կուլակները	12,3	—
Այլ բնակչություն (սովորողները, թոշակաու- ները, բանակը և այլք)	2,3	4,2
Ընդամենը	100,0	100,0

«Ինչպես հայտնի յե՝ խորհրդային հասարակությունը բաղկացած է յերկու դասակարգից—բանվորներից ու գյուղացիներից»:

«Զկա այլևս կապիտալիստների դասակարգն արդյունաբերության բնագա-
վառում: Զկա այլևս կուլակների դասակարգը գյուղատնտեսության բնագա-
վառում: Զկան այլևս վաճառականներն ու սպեկուլանտներն ապրանքաշրջա-
նառության բնագավառում: Այդպիսով, բոլոր շահագործող դասակարգերը վե-
րացվեցին»:

Մնաց բանվոր դասակարգը:

Մնաց գյուղացիների դասակարգը:

Մնաց ինտելիգենցիան»:

«ԽՍՀՄ պրոլետարիատը փոխարկվել է միամասնայն մի մոր դասակար-
գի, ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգի, վորը վաճառքի է տնտեսության կապի-
տալիստական սխտեմը, հաստատել է արտադրության գործիչների ու միջոց-
ների սոցիալիստական սեփականություն և տանում է խորհրդային հասարակու-
թյունը կոմունիզմի ուղիով»:

«Մեր խորհրդային գյուղացիությունն իր մեջ ունի մեծամասնությամբ կու-
տնտեսային գյուղացիություն է, այսինքն՝ մա իր աշխատանքը և իր ստաց-
վածքը հիմնում է վաճառքի անհատական աշխատանքի ու հետամնաց տեխնիկայի
միջոցով, այլ կոլեկտիվ աշխատանքի և ժամանակակից տեխնիկայի վրա»:

ՄՏԱԼԻՆ, Զեկուցում ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագծի մասին:

«Սոցիալիստական սեփականությունը ԽՍՀՄ մեջ ունի կամ պետական սեփականության ձև (համաժողովրդական ունեցվածք), կամ կոոպերատիվ-կոլտնտեսային սեփականության ձև (սոսնակին կոլտնտեսությունների սեփականություն, կոոպերատիվ միավորումների սեփականություն)»:

ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը, հոդված 5:

«Հողը, նրա ընդերքը, ջրերը, անտառները, գործարանները, փարրիկանները, հանքանոթերը, հանքերը, յերկաքուղային, ջրային ու աղային տրանսպորտը, բանկերը, կապի միջոցները, պետության կազմակերպած խոշոր գյուղատնտեսական ձեռնարկությունները (խորհունտեսությունները, մեքենատրակտորային կայանները և այլն), ինչպես նաև կոմունալ ձեռնարկությունները և բնակարանային հիմնական ֆոնդը՝ ֆալաֆներում ու արդյունաբերական վայրերում՝ պետական սեփականություն, այսինքն՝ համաժողովրդական ունեցվածք են»:

ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը, հոդված 6:

«Կոլտնտեսությունների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների հանրային ձեռնարկություններն իրենց կենդանի ու մեռյալ ինվենտարով, կոլտնտեսությունների և կոոպերատիվ կազմակերպությունների կողմից արտադրվող արտադրանքը, ինչպես նաև նրանց հանրային շինությունները, կազմում են կոլտնտեսությունների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների հանրային, սոցիալիստական սեփականությունը»:

Ցուրաֆանչյուր կոլտնտեսականի տնտեսություն, բացի կոլտնտեսային հանրային տնտեսությունից ստացած երմնական յեկամտից, անձնական ոգտագործման համար ունի վոչ-մեծ տնամերձ հողամաս և, վարպես անձնական սեփականություն, ոժամեղակ տնտեսություն տնամերձ հողամասում, բնակելի տուն, մքերատու անասուններ, քոչուններ և գյուղատնտեսական մանր ինվենտար՝ գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության համաձայն»:

ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը, հոդված 7:

«Տնտեսության սոցիալիստական սիստեմի հետ միասին, վորը հանդիսանում է տնտեսության տիրապետող ձևը ԽՍՀՄ մեջ, որենմով բուլլատրվում է մեմատնտես գյուղացիների ու տնայնագործների մանր մասնավոր տնտեսություն, վորը հիմնված է անձնական աշխատանքի վրա և բացառում է ուրիշի աշխատանքի շահագործումը»:

ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը, հոդված 9:

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՖՈՆԴԵՐԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ՝ ԸՍՏ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԻ
(ՏՈԿՈՍՆԵՐՈՎ ԱՌ՝ ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐԸ)

	1928			1936		
	Արդյունաբերություն	Գյուղատնտեսություն	Ամբողջ ժողովրդ. տնտեսութ.	Արդյունաբերություն	Գյուղատնտեսություն	Ամբողջ ժողովրդ. տնտեսութ.
1. Ցերկու տեսակի սոցիալիստական սեփականությունը	97,9	63,6	77,8	99,95	96,3	98,7
ա) համաժողովրդականը (պետականը)	96,6	62,6	76,5	97,35	76,0	90,0
բ) կոոպերատիվ-կոլտնտեսայինը, այսինքն՝ առանձին կոլտնտեսությունների, կոոպերատիվ միավորումների սեփականությունը	1,3	1,0	1,3	2,6	20,3	8,7
2. Կոլտնտեսականների անձնական սեփականությունը, վորը բացառում է ուրիշի աշխատանքի շահագործումը և ոժանդակ տարր է հանդիսանում կոլտնտեսային սոցիալիստական սեփականության վերաբերմամբ	—	0,1	—	—	3,1	1,1
3. Մենատնտես-գյուղացու և տնայնագործի մանր մասնավոր սեփականությունը, վորը հիմնված է անձնական աշխատանքի վրա և հանդիսանում է նրա գոյության հիմնական աղբյուրը	2,0	31,9	19,6	0,05	0,6	0,2
4. Կապիտալիստական մասնավոր սեփականությունը, վորը հիմնված է ուրիշի աշխատանքի շահագործելու վրա	0,1	4,4	2,6	—	—	—
Ընդամենը	100	100	100	100	100	100

Արտադրության ֆոնդերի մեջ ներառված են գյուղատնտեսական հողերը, ոգտագործվող անտառները, արտադրական նշանակություն ունեցող շենքերը, կառուցումները և շինությունները, մեքենաները, սարքավորումը, արտադրական-տրանսպորտային ինվենտարը, անասունները, պարարտանյութերը, հումքը, վա-

ռելիքը, նյութերը և արտադրական մատակարարման վրա գնացող ապրանքները (չինվածքները), սերմացուները և կերերը:

Բնակարանա-կենցաղային և սոցիալ-կուլտուրական նշանակութուն ունեցող շենքերը, կառուցումներն ու շինությունները չեն մտցված արտադրական ֆոնդերի մեջ:

ԽՍՀՄ մեջ «Ժողովրդական յեկամտի բաշխումը կատարվում է վոչ քե հոգուտ շահագործող դասակարգերի և նրանց բազմաթիվ մակարույծ սպասավորների հարստացման, այլ հոգուտ բանվորների ու գյուղացիների նյութական դրույթյան սխտեմատիկ բարձրացման և սոցիալիստական արտադրության ընդլայնման՝ ֆալաֆում ու գյուղում»:

ՍՍԱԼԻՆ, Կենտկոմի ֆալաֆական հաշվետվությունը ՀամԿ(Բ)Կ XVI համագումարին, «Լենինիզմի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմանության № 506:

ԱՂՑՈՒՍԱԿ 4

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՅԵԿԱՄՏԻ ԱՃՈՒՄԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ

Ժողովրդական յեկամուտը 1926/27 թվականի գներով
(միլիարդ ուրլիներով)

1913	1925	1929	1936	1936 թվականը տոկոսներով առ 1913 թվականը
21,0	16,8	28,9	86,0	409,5

Կապիտալիստական տարրերի վերացումը, Ժողովրդական մասսաների հաշվին ապրող մակարույծների վոչնչացումը հնարավորություն տվեց բոլոր յեկամուտներն ուղղելու իրենց իսկ աշխատավորների և նրանց պետության տրամադրության տակ:

1927—28 թվականին ԽՍՀՄ աշխատավոր բնակչությունը և նրա սոցիալիստական ձեռնարկություններն ունեյին Ժողովրդական յեկամտի 91,9%-ը, 8,1%-ը ընկնում էր կուլակներին ու քաղաքային կապիտալիստներին: Առաջին հնգամյակում կապիտալիստական տարրերի բաժինն ընկավ մինչև 0,5%-ի:

Ներկայումս Ժողովրդական ամբողջ յեկամուտը գտնվում է ԽՍՀՄ աշխատավորների տրամադրության տակ:

Ցարական Ռուսաստանի Ժողովրդական յեկամտի մեջ աշխատավորների ունեցած բաժնի մասին Լենինը գրել է հետևյալը.

ՀՍԽԱՎՈՐԱՆԱԿ և ՀՈՒՍՈՒՆՈՒՄ մասսան կազմում և ամբողջ ազգայնականության 9/10-ը, սպառում և բուրգի հարկված արգելանքների 9/10-ը և վնասում և ամբողջ անուղղակի հարկերի 9/10-ը, մինչդեռ ժողովրդական ամբողջ յեկամտից նա ստանում և մի ինչ-վոր յերկու-յերեք տասնորդականը»:

ԼեՆԻՆ, Պետական յեկամտացույցի առթիվ, Յերկեր, հ. IV, եջ 352:

Կապիտալիստական առաջավոր յերկրներում մինչև այն ճշգրտածը, վոր սկսվեց 1929 թվականին, աշխատավորների բաժինը ժողովրդական յեկամտի մեջ կազմում եր միայն կեսը և նրանից ել պակաս: Նրանից հետո աշխատավորների բաժինն իջել է:

«4 տարում կատարված հնգամյակի հիմնական նվաճումներից մեկն այն է, վոր մեկ վաճառքից գործազրկությանը և ԽՍՀՄ բանվորներին ազատեցին նրա սարսափներից»:

ՍՏԱԼԻՆ, Առաջին հնգամյակի համրագումարները, «Լենինի գլխի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմ. եջ 633:

ԱՂՑՈՒՄԱԿ 5

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԹՎԻ ԱՃՈՒՄԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ

	Բանվորների և ծառայողների թիվը (միլիոններով)		Աճումը 1913—1936 թվականներում	
	1913	1936	Բանի մարդով (միլ.)	Բանի մեղաժողով
Ժողովրդական տնտեսության գծով	11,4	25,8	14,4	2,3
Պողոտ արդյունաբերության գծով	2,8	7,7	4,9	2,8
Ցերկաթուղային արանսպորտի գծով	0,7	1,8	1,1	2,6
Պողոտաբերության գծով և ՄՏԿ-ներ	—	2,5	—	—
Շինարարության գծով	տեղ. չկան	2,2	—	—
Մանր արդյունաբերության գծով	»	0,5	—	—
Անտառային տնտեսության գծով	»	1,2	—	—
Ջրային և այլ արանսպորտի գծով	»	1,2	—	—
Լուսավորության գծով	»	2,0	—	—
Առողջապահության գծով	»	1,0	—	—

Գործազրկությանը ԽՍՀՄ մեջ վերացված է 1931 թվականից:

«Մեր յերկիրն ագրարային յերկրից դարձավ ինդուստրիալ յերկիր»:

ՄՏԱԼԻՆ, Առաջին հնգամյակի հանրագումարները, «Լենինիզմի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմ. էջ 619:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 6

ԽՈՇՈՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ՀԱՐԱ-
ԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
(տոկոսներով)

	1913	1937
Արդյունաբերություն	42,1	77,4
Գյուղատնտեսություն	57,9	22,6
Ընդամենը	100,0	100,0

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 7

ԿԱՊԻՏԱԼԱՅԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ
(միլիարդ ռուբլիներով, համապատասխան տարիների դններով)

(1924—1928 թ. թ.)	1-ին հնգամյակը (1929—1932 թ. թ.)	Յերկրորդ հնգա- մյակի 4 տարին (1933—1936 թ. թ.)	Ընդամենը 1924—1936 թ. թ.
11,1	52,1	117,1	180,3

Խորհրդային պետությունը ժողովրդական տնտեսության մեջ հսկայական միջոցներ է ներդրել նրա համար, վորպեսզի ստեղծի սոցիալիզմի հզոր ինդուստրիա, առաջավոր սոցիալիստական գյուղատնտեսություն, լիկվիդացիայի յենթարկի ցարիզմից ժա-
ռանգած տեխնիկական, տնտեսական ու կուլտուրական հետա-
մնացությունը:

ՑԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ ՅԵՂԵԼ Ե ԱՐԵՎՄՏԱՅԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԻՍԱԳԱՂՈՒԹԸ

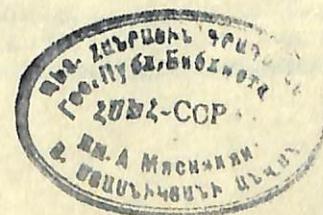
«Ցարիզմն իմպերիալիզմի վոչ միայն պահապան շունն էր Յեվրոպայի արևելքում, այլև արևմտյան իմպերիալիզմի գործակալությունը՝ ժողովրդից դուրս կորզելու հարյուր-
միլիոնավոր տոկոսներն այն փոխառությունների համար,
վոր նրան բաց էյին քողում փաթկում ու լանդոնում,
Բեռլինում ու Բրյուսսելում»:

ՄՏԱԼԻՆ, Լենինիզմի հիմունքների մասին, «Լենինիզ-
մի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմ., էջ 14:

Ոտարերկրյա բուրժուազիան ցարական Ռուսաստանից ոտա-
քերկրյա փոխառությունների միայն սոսկ տոկոսներ էր դուրս
կորզում տարեկան 600 միլիոնից մինչև 700 միլիոն վոսկե ռուբ-
լի: Բացի դրանից, ոտարերկրյա բուրժուազիան ցարական Ռու-
սաստանից դուրս էր քաշում տարեկան 200 միլիոն վոսկե ռուբ-
լուց վոչ պակաս՝ իբրև այն կապիտալները շահույթներ, վոր
ներդրված էյին արդյունաբերական ձեռնարկությունների ու բան-
կերի մեջ:

5682
38

II
ԽԱՅՄ ՀԶՈՐ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԼ
ՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ Ե

«Հնգամյակի համագումարները ցույց տվին, վոր տնտեսության կապիտալիստական սխտեմը սնանկ է ու անկայուն, վոր մա արդեն անց է կացնում իր դարը և իր տեղը պետք է գիշի տնտեսության մի այլ, ավելի բարձր, խորհրդային, սոցիալիստական սխտեմի, վոր տնտեսության միակ սխտեմը, վորը չի վախենում հզնաժամերից ու ընդունակ է հաղթահարելու կապիտալիզմի համար անլուծելի դժվարությունները,—դա տնտեսության խորհրդային սխտեմն է»:

ՍՍՍՀՄ, Առաջին հնգամյակի համագումարները, «Լենինիզմի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմ. էջ 646:

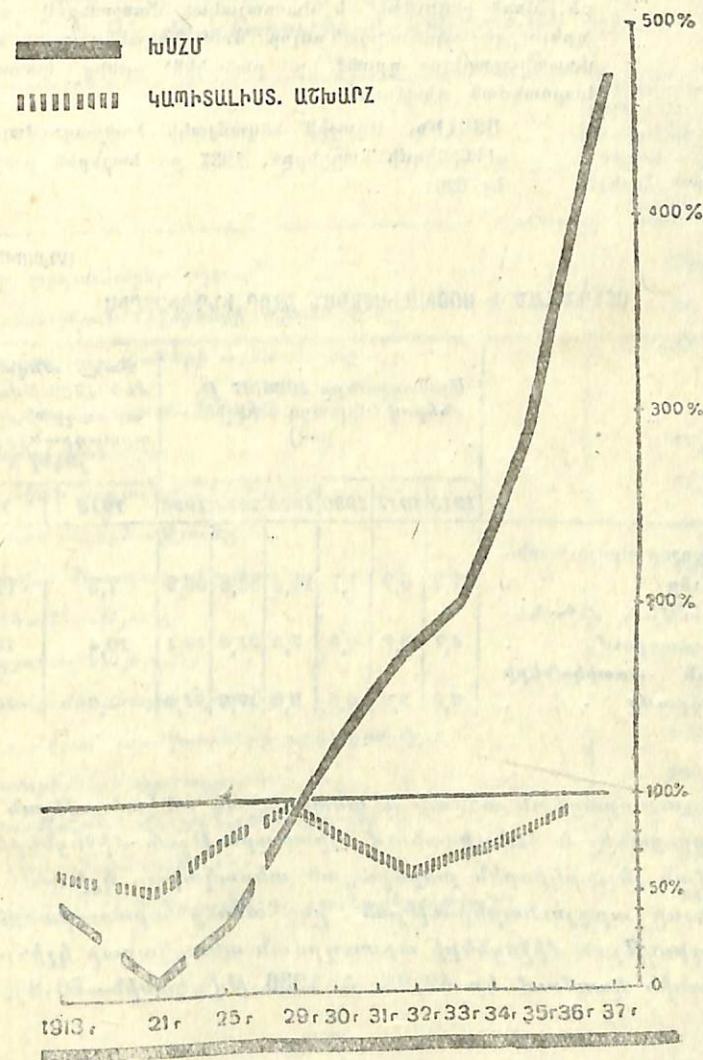
ԽՍՀՄ խոշոր արդյունաբերության արտադրանքը 1936 թվականին հավասար է յեղել 80,9 միլիարդ ռուբլու և գերազանցել է 1929 թվականի մակարդակից 3,8 անգամով, իսկ 1913 թվականի մակարդակից՝ 7,3 անգամով:

1929 թվականին կապիտալիստական աշխարհը արդյունաբերական արտադրանքով հասած է յեղել մինչև վերջին համաշխարհային ճգնաժամը յեղած ամբողջ հետպատերազմյան ժամանակաշրջանի բարձրագույն մակարդակին:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի հետևանքով՝ կապիտալիստական յերկրների արտադրանքը 1932 թվականին իջավ 1929 թվականի մակարդակի մինչև 63%-ը և 1913 թվականի մակարդակից 7,6%-ով ավելի ցածր դնովեց:

1936 թվականին կապիտալիստական յերկրների արդյունաբերական արտադրանքը դեռևս չի վերադարձել 1929 թվականի արտադրանքի մակարդակին՝ կազմելով 1929 թվականի արդյունաբերական արտադրության ծավալի ընդամենը 95,4%-ը:

ԴԻԱԳՐԱՄԸ ՑՈՒՅՑ Ե ՏԱԼԻՍ ԽՍՀՄ ՅԵՎ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ 1929 ԹՎԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՀԱՄԵՄԱՑՈՒԹՅԱՄԲ: (1929 Թ.=100)

«Խորհրդային Միությունը բույլ և պաշտպանության համար անպատրաստ յերկրից վերածվեց հզոր յերկրի՝ պաշտպանունակության իմաստով, մի յերկրի, վորը պատրաստ և ամեն տեսակ պատահականությունների հանդեպ, մի յերկրի, վորն ընդունակ և մասսայական մասշտաբով արտա- չրելու պաշտպանության բոլոր ժամանակակից գործիքները և մատակարարելու դրամա իր բանակին՝ դրսից կատարվող հարձակման դեպքում»:

ՄՏԱԼԻՆ, Առաջին հնգամյակի հանրագումարները,
«Լենինիզմի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմ.,
կշ 620:

ԱՂՏՈՒՍԱԿ 8

ՍՏԵՂՎԱԾ Ե ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԶՈՐ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱ

	Արտադրանքը 1926/27 թ. գներով (միլիարդ ռուբլինե-րով)						Քանի՞ անգամով է մեծ 1936 թվականի արտադրանքը այն արտադրանքից, վոր յեղել է՝	
	1913	1917	1920	1928	1932	1936	1913	1917
Ամբողջ խոշոր արդյունաբե-րությունը	11,0	6,9	1,7	16,8	38,8	80,9	7,3	11,7
Արտադրություն միջոցնե-րի արտադրումը	4,7	3,7	0,9	7,8	21,6	49,1	10,4	13,2
Սպառման առարկաների արտադրումը	6,3	3,2	0,8	9,0	17,2	31,8	5,0	10,0

Ինդուստրացիան աճման և տնտեսական անկախության դաշ-տուն ցուցանիչ է հանդիսանում արտադրություն միջոցների ար-տադրման չեչտակիորեն բարձրացած տեսակարար կշիռը:

Խոշոր արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքի մեջ արտադրության միջոցների արտադրման տեսակարար կշիռը 1913 թվականին կազմում էր 42,9% և 1936 թվականին—60,8%:

ԽՍՀՄ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾ Ե ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՄ

ԽՍՀՄ արդյունաբերության արտադրանքը յերեք քառորդ մասով բաց են թողնում այն գործարանները, վոր կառուցել և ամբողջովին վերակառուցել է խորհրդային իշխանությանը:

	Նոր գործարանների 1936 թվականի ար-տադրանքը տոկոս-ներով առ տվյալ ճյուղի ամբողջ ար-տադրանքը
Ամբողջ արդյունաբերությունը	75,4
Արտադրության միջոցների արտադրումը	87,4
Սպառման առարկաների արտադրումը	55,2
Ըստ կառավորագույն ճյուղերի	
Ելեկտրականները	90,8
Քիմիական արդյունաբերությունը	95,2
Սև մետաղագործու թյունը	96,6
Գունավոր մետաղագործությունը	76,6
Մեքենաշինությունը	88,3
Դաղդյանաշինությունը	93,7
Գյուղատնտեսականաշինությունը	95,3
Այդ թվում՝ տրակտորների արտադրումը	100,0
Ավտոմեքիկաների արտադրումը	100,0
Փայտամշակման արդյունաբերությունը	91,2
Մսի արդյունաբերությունը	94,3
Պահածոների (կոնսերվային) արդյունաբերությունը	98,5

ԽՍՀՄ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՐԱՎԵՑ ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՂԸ ՅԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ
ՅԵՎ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՂԸ՝ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

	1913		1936	
	Աշխարհում	Յեվրոպայում	Աշխարհում	Յեվրոպայում
Արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը	5	4	2	1
Մեքենաշինության	4	3	2	1
Դյուրանատեղական մեքենաշինության	5	3	2	1
Ցրակտորները	չի յեղել		2	1
Կոմբայնները	չի յեղել		1	1
Ավտոմոբիլները	չի յեղել		6	4
Այլ թվում բեռնատարները	չի յեղել		2	1
Ելակտրականները	15	7	3	2
Քարածուխը	6	5	4	3
Յերկաթաճանճը	5	4	2	1
Պողպատը	5	4	3	2
Սև պղինձը	7	3	6	1
Ալյումինը	չի յեղել		3	2
Վոսկին	4	1	2	1
Սուպերֆոսֆատը	16	13	3	1
Ճակնդեղային շաքարը	2	2	1	1

«Աշխատանքի պրոցեսների մեխանիզացիան մեզ համար այն նոր ու վնասողական ուժն է, առանց վորի անկարելի չէ դիմադրել վաղ մեր տեմպերին, վաղ էլ արտադրության նոր մասշտաբներին»:

ՍՍԱԿԻՆ, Նոր իրադրություն—տնտեսական շինարարության նոր խնդիրներ, «Լենինիզմի հարցերը», 1937 թ. հայերեն թարգմ., էջ 570:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 11

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԵԽԱՆԻԶԱՑԻԱՆ

	1913	1936
Ամբողջ արդյունաբերությունը		
Աշխատանքի եներգողիչումը՝ բանվորական ժամանակի մի ժամին ընկնող եներգողի ջանակը (կիլովատ ժամերով)	0,8	2,9
Ածխարդյունաբերությունը		
Ածխահանույթի մեխանիզացիայի տոկոսը	1,7	88,0
Նավթարդյունաբերությունը		
Նավթահանույթի մեխանիզացիայի տոկոսը	5,9	98,0
Տորֆարդյունաբերությունը		
Տորֆահանույթի մեխանիզացիայի տոկոսը	0	52,4
Անտառամշակումներ		
Անտառամշակության մեքենայացված արտադրության տոկոսը	0	39,7
Ապակու արդյունաբերությունը		
Ապակեձիգ մեքենաներով արտադրված լուսամուտի ապակու տոկոսը	0	83,7
Ձկնարդյունաբերությունը		
Նորը տեղերում և ափերում կատարված (մեխանիզացված) վորուման տոկոսը	0	67,2

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԵԼՔԸ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

	1 բանվորի արտա- դրանքը (անվտոնե- զանքով) 1936 թվա- կանում առկայությունով առ 1913 թվականը
Ամբողջ արդյունաբերությունը	308,8
Արտադրության մեջոցների արտադրումը	327,4
Սպառման առարկաների արտադրումը	267,4
Մետաղամշակող արդյունաբերությունը	353,7
Քիմիական արդյունաբերությունը	236,0
Բամբակեղենի արդյունաբերությունը	244,5
Մանուշակաձի արդյունաբերությունը	261,8

Միայն լուի 1936 թվականին—ստատիստիկյան չարժման առա-
ջին տարում—աշխատանքի արտադրողականությունը խոշոր ար-
դյունաբերությունների մեջ բարձրացել է 21%-ով, իսկ ծանր ար-
դյունաբերությունների մեջ, վորի ընդերքում ծնվել է ստատիստիկյան
չարժումը՝ 26%-ով:

Մեկ բանվորին ընկնող արտադրանքը չափ նշանակալիորեն
բարձրացել է նատուրալ արտահայտությունով՝ առանձին ճյուղե-
րի վերաբերմամբ:

	1 բանվորի արտա- դրանքը		Քանի՞ տնդամով 1936 թվականի արտադրանքը ավելի է 1913 թվականից
	1913	1936	
Նավթը (տոնններով)	276	1319	4,8
Ածուխը (տոնններով)	153	327	2,1
Չուգունը (վերամշակվածի հաշվով) (տոնններով)	220	676	3,1
Թուղթը (տոնններով)	5,9	16,5	2,8
Շաքարը (տոնններով)	141	301	2,1

Աշխատանքի արտադրողականությունը 1913 թվականի
համեմատությամբ՝ ձեռք է բերված բանվորական որվա նշանա-
կալի կրճատման հետ մեկտեղ (10—11 ժամից մինչև 6—7 ժամ):
Բանվորական որվա տեղումությունը հաշվի առնելով՝ աշխատանքի
արտադրողականությունը 1936 թվականին ամբողջ արդյունաբե-
րության մեջ բարձրացել է 4 անգամով՝ 1913 թվականի համե-
մատությամբ:

«Մեր խորհրդային ինտելիգենցիան—դա միանգամայն մեր ինտելիգենցիա չէ, վարը բոլոր արմատներով կապված է բանվոր դասակարգի ու գյուղացիության հետ»:

ՍՏԱԼԻՆ, Զեկուցում ԽՍՀ Միության Սահմանադրության մասին:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 13

ԽՈՇՈՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՏԵՆՍԻՎԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ԹՎԻ ԱՃՈՒՄԸ

	Ինտենսիվացված աշխատողների քանակը (հազարներով)		
	1925	1928	1937
Ամբողջ արդյունաբերությունը	62	92	578
Սև մետաղների մետաղադրժույթունը	4	7	23
Մեքենաշինությունը և մետաղների մշակումը	17	28	253
Քիմիական և վառելիքամշակող արդյունաբերությունը	2	4	32
Քարածխային արդյունաբերությունը	7	11	27
Բամբակեղենի արդյունաբերությունը	4	6	15

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 14

ԵԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑԻԱՆ

Թվականները	Ելեկտրականությանը ընդհանուր թվումը (միլիոն կվտ-ներով)	Փանվճանագրված էլեկտրականությանը թվումը (միլիոն կվտ-ներով)	Ելեկտրականությանը ընդհանուր թվումը (միլիոն կվտ-ներով)	Փանվճանագրված էլեկտրականությանը թվումը (միլիոն կվտ-ներով)	Շրջանային կայանների կարողությունը (տոննայով)
1913	1,1	—	1,9	—	28,1
1928	1,9	1,7	5,0	2,6	35,7
1936	7,5	6,8	32,8	17,3	61,4

ԽՍՀՄ մեջ, չնորհիվ կարողութունների ավելի լավ ուղտագործման՝ Ելեկտրականությանը կարողություն մի կիլովատին 1,5—2,5 անգամով ավելի ելեկտրոններով չէ արտադրվում, քան կապիտալիստական յերկրներում:

ԽՍՀՄ մեջ շրջանային կայանների կարողություն ուղտագործումը 1936 թվականին կազմել է 61,4%:

ՀԱՄՆ—ում ելեկտրականությանը կարողություն ուղտագործումը 1936 թվականին կազմել է 35,6%, Գերմանիայում 1935 թվականին՝ 28,0%, Անգլիայում 1934 թվականին՝ 22,8%:

ԽՍՀՄ մեջ միայն կարողություն ավելի լավ ուղտագործման հաշվին, առանց լրացուցիչ կապիտալային ծախսեր անելու՝ շրջանային կայաններում ստացված ելեկտրոնների յայի արտադրանքը 1936 թվականին 1935 թվականի վերաբերմամբ ավելացել է 3713 միլիոն կվտ-ժամով, Վոր հավասար է գրեթե յերկու Դնեպրոդեսի արտադրանքին:

ԳՈՆԵԼՈՒՒ-ի (Ռուսաստանի Ելեկտրիֆիկացիայի Պետական Հանձնաժողովի) պլանը, Վորը կազմված էր 10—15 տարում կատարելու համար, տառնուհինգ տարվա ժամկետում գերակատարված է գրեթե 2½ անգամով:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱԾ ԽՈՇՈՐԱԳՈՒՅՆ ՆՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԸ
(100 հազ. կվտ-ից բարձր կարողությամբ)

	Գործարկման թվականը
Լենինի անվան Դնեպրոսկայան հիդրոկայանը	1932
Զուլյեվյանը	1931
Բալախնայինը	1925
Ստալինի անվան Ստալինոգորսկինը	1934
Լ. Մ. Կազանովիչի անվան Կաշիրյանը	1922
Լենինի անվան Շատուրյանը	1925
Ջերժինսկու անվան Շատուրյանը	1926
Ս. Մ. Կիրովի անվան Դուբովյանը	1933
Չելյաբինսկինը	1930
«Կարմիր Հոկտեմբեր» Լենինգրադյան 5-րդը	1922
Կուզնեցկինը	1931
Բերեզնիկովյանը	1933
Սվերլի հիդրոկայանը	

ՄԻԱՅՆ ԴՆԵՊՐՈՎՅԱՆ ՀԻԴՐՈԿԱՅԱՆԸ 1936 թվականին ԱՎԵԼԻ ՇԱՏ
ԵԼԵԿՏՐՈՆԵՐԻԳԻԱ ՅԵ ԱՐՏԱԴՐԵԼ, ՔԱՆ ԱՄԲՈՂՋ ՑԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ

	Գործարկման թվականը	Կարողությունը 1937 թ. հունվարի 1-ին (հազ. կվտ- ներով)	Ելակարգի ընդհանուր 1936 թ. (միլիոն կվտ-ժամերով)	Տոկոսներով ցար- կան օրուսասանի բոլոր կայանները 1913 թվականին արտադրած էլեկ- տրոնների համեմատ վերաբերմամբ
Լենինի անվան Դնեպրոսկայան հիդրոկայանը	1932	436	2099	107,9
Զուլյեվյանը	1931	250	1398	71,9
Լ. Մ. Կազանովիչի անվան Կաշիրյանը	1922	186	1366	70,2

ՄԵՔԵՆԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ ԱՊԱՀՈՎԵՑ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲՈԼՈՐ ՃՅՈՒՂԵՐԻ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

	1913	1936	Դանի անգամով 1936 թ. ի արտա- դրանքը մեծ է 1913 թ.-ից.
Մեքենաշինության արտադրանքը միլիոն տոննայերով (1926/27 թ. գներով)	748	20764	28
Մեքենաշինության արտադրանքը տոկոսներով ամբողջ խոշոր ար- դյունաբերության արտադրանքի վերաբերմամբ	6,8	25,7	—

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ ԾԱՆՐ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

	1913	1936	Դանի անգամով 1936 թ.-ի արտա- դրանքը մեծ է 1913 թ.-ից
Մետաղ կտրող դաղձյաճները (հատերով)	1490	46049	31
Դրանվածքային (прокатное) սարքավոր- ումը (հազ. տոններով)	1)	26,0	—
Ներհատիչ (врубные) մեքենաներ (հատերով)	0	421	—
Հերձիչ (отбойные) մուրճեր (հատերով)	0	8648	—
Եքսկավատորներ	0	573	—
Շողկաթատներ (հազ. ֆառակուսի մետրերով)	28,0	265,4	9
Շողկաթալարեր (հազ. կվտ-ներով)	5,9	622,9	106
Հիդրո տալերներ (հազ. կվտ-ներով)	1)	72,7	—
Դիզելներ (հազ. միլիմետրով)	35,1	212,2	6

1) Արտադրվում էր շատ անոցան քանակությամբ:

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

	1913	1936
Գյուղատնտեսական մեքենաշինության (տրակտորաշինության հետ միասին վերցրած) արտադրանքը միլիոն ռուբլիներով (1926/27 թ. գնեցով)	55,0	2260,8
Բաց են բաղնված		
Տրակտորներ (հատերով)	0	11605,4
Տրակտորներ (հազ. միավորներով)	0	2646,4
Կոմբայններ (հազ. հատերով)	0	42,6
Գոլթաններ տրակտորի (բացի հատուկներէցը) կորպորաների վերածուծով (հազ. կարպուսներով)	0	285,0
Կուլտիվատորներ տրակտորի (հազ. հատերով)	0	50,2
Ցանիչներ ու բամբակիչներ հատիկային տրակտորային (հազ. հատերով)	0	56,4
Ցանիչներ բամբակի (հազ. հատերով)	0	8,1
» վռչի (հազ. հատերով)	0	2,4
Վաշաղթիչներ (альотеребилки) (հազ. հատերով)	0	3,3
Հակահողման համակցված ցանիչներ (հազ. հատերով)	0	7,3
Հակահողմանիչներ (свеклокопатели) տրակտորային (հազ. հատերով)	0	7,3
Կարտոֆիլահանիչներ (картофелекопатели) տրակտորային (հազ. հատերով)	0	2,6
Կալսիչներ տրակտորային (հազ. հատերով)	0	9,6

ՏՐԱԿՏՈՐՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԽՈՇՈՐԱԳՈՒՅՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ, ՎՈՐ ԿԱՌՈՒՑԵԼ Ե ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

	Գործարկման թվականը
Ուլանիկիձեյի անվան՝ Խարկովի տրակտորային գործարանը	1931
Ձերժինսկու անվան՝ Ստալինգրադի տրակտորային գործարանը	1930
Ստալինի անվան՝ Ձելյաբինսկի տրակտորային գործարանը	1933
Կոմբայնաշինության «Կոմունար» գործարանը	1931
Կոմբայնների Ստրատովի գործարանը	1931
Ստալինի անվան՝ գյուղատնտեսական մեքենաների Ռոստովի գործարանը	1930
Լ. Մ. Կազանովիչի անվան՝ գյուղատնտեսական մեքենաների Գոմելի գործարանը	1930
Վորոշիլովի անվան՝ գյուղատնտեսական մեքենաների Տալբենդի գործարանը	1931

ԱՎՏՈՄՈԲԻԼՆԵՐԻ, ՇՈԳԵՔԱՐՇԵՐԻ ՅԵՎ ՎԱԳՈՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ

	1913	1936
Ավտոմոբիլներ (հազ. հատերով)	0	136,7
Այդ թվում՝ բեռնատար ավտոմոբիլներ (հազ. հատերով)	0	133,0
Շոգեքարշեր (սԾ և «ԿՄ» պայմանական սերիաների վերածուծով) (հազ. հատերով)	418	1696
Այդ թվում՝		
Ծանր տիպի շոգեքարշեր (սԾ, «ԿՕ» և «ԿԸ»)	0	985
(հազ. հատերով)	0	53
Շոգեքարշեր տեղեկ—կոնդենսատորով (հազ. հատերով)	0	53
Ապրանքատար վագոններ (յերկառնիկ հաշվարկով)	14,8	77,9
(հազ. հատերով)		

ՇՈԳԵՔԱՐՇԵՐ, ՎԱԳՈՆՆԵՐ ՅԵՎ ԱՎՏՈՄՈԲԻԼՆԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՂ ԽՈՇՈՐԱԳՈՒՅՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ, ՎՈՐ ԿԱՌՈՒՑԵԼ Ե ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

	Գործարկման թվականը
Մոլոտովի անվան ավտոգործարանը	1932
Ստալինի անվան ավտոգործարանը	1931
«Правда» թերթի անվան վագոնակառույց գործարանը	1925
Ուլանովկինսկի անվան Պոդոլսկի գործարանը	1930
Բուդյոննով անվան Նովոչերկասկի լոկոմոտիվային գործարանը	1936
Ջերմինսկու անվան Ուրալվագոնագործարանը	1935
Հոկտեմբերյան հեղափոխության անվան Վորոշիլովգրական շոգեքարշի գործարանը	1933

ԶՈՒԳՈՒՆԻ, ՊՈՂՊԱՍԻ ՅԵՎ ԳԼԱՆՎԱԾՔԻ (ПРОКАТ) ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ

	Արտադրված և (հազար տոններով)		Բանի անգամով 1935 թ.-ի արտա- դրանքը մեծ և 1913 թ.-իցը
	1913	1936	
Զուգուն (թուշ)	4216	14400	3,4
Պողպատ	4231	16400	3,9
Այդ թվում՝ ելեկտրա- պողպատ	3,5	862	246
Գլանվածք (прокат)	3660	12454	3,4
Այդ թվում՝ վորակյալ գլանվածք	մոտ 40	2356	60

ՍԵՎ ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԽՈՇՈՐԱԳՈՒՅՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ, ՎՈՐ ԿԱՌՈՒՑԵԼ Ե ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

	Գործարկման թվականը
Ստալինի անվան Մագնիտոգորսկի կոմբինատը	1932
Ստալինի անվան Կուզնեցկի կոմբինատը	1932
Կրեմլոգյան գործարանը	1934
Նովոուլյան գործարանը	1935
Նովոլիպեցկյան գործարանը	1934
Վոյկովի անվան Կերչի գործարանը	1929
Սերգո Ուլանովկինսկի անվան Զապորոժսկայա	1932
Ուլանովկինսկի անվան Ազովստալը	1933
Ֆերոսպլավի Զեստաֆոնի գործարանը	1933
Ֆերոսպլավի Զելյաբինսկի գործարանը	1931

ՍԵՎ ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԵԲ ՀՍԿԱՆԵՐԸ 1936 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԶՈՒԼԵԼ ԵՆ ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԳՈՒՆ, ՎՈՐՔԱՆ ՏԱԼԻՍ ԵՐ ՑԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՄԲՈՂՋ ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

	Հոգուհի և ձուլված 1936 թ.	
	Հազար տոններով	Տոկոսներով ցարական Ռուսաստանի ամբողջ ձուլվածքի վերաբերմամբ
Ստալինի անվան՝ Մագնիտոգորսկի մետաղագործարանը	1557	36,9
Ստալինի անվան՝ Կուզնեցկի մետաղագործարանը	1363	32,4
Կիրովի անվան՝ Մակեյվյան մետաղագործարանը	1316	31,2
Ընդամենը յերեք գործարանը	4236	100,5

Յարական Ռուսաստանում 1913 թվականին հոգուհի ձուլվածքը կազմում էր 4216 հազ. տոնն:

1936 թ. միայն Մագնիտոգորսկի գործարանը հոգուհի և ձուլել 2,5 անգամով ավելի, քան ամբողջ Լեհաստանը, իսկ Կուզնեցկի ու Մագնիտոգորսկի գործարանները միասին 30%-ով գերազանցեցին ամբողջ Ճապոնիայի հոգուհի ձուլվածքը:

ԱԾԽԱՀԱՆՈՒՅԹԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ 4,3 ԱՆԳԱՄՈՎ ԱՎԵԼԱՑԵԼ Ե 1913 Թ.-Ի ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹՅԱՄԲ

	Ածուխ և հանված (միլիոն տոններով)		Քանի՞ անգամով է 1936 թ.-ի հանույթը մեծ 1913 թ.-ից.
	1913	1936	
Ընդամենը	29,1	126,4	4,3
Այս թվում՝			
Դոնեցի ավազանը	25,3	77,3	3
Կուզնեցկի ավազանը	0,8	17,8	22,2
Մերձմոսկովյան ավազանը	0,3	7,2	24

ԱՐԵՎԵԼՔՈՒՄ ՍՏԵՂՎԱԾ Ե ՀՋՈՐ ԱԾԽԱ-ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆՈՐ ԲԱԶԱ

Շրջանները	Արտադրանքի բացթողում (հազար տոններով)		Քանի՞ անգամով է 1936 թ. արտադրանքը մեծ 1913 թ.-ից	Շրջանների տեսակարար կշիռը (տոկոսներով)	
	1913	1936		1913	1936
Արեվիկբ					
ածուխը	3459	40674	12	11,9	32,2
հոգուհի	902	3963	4,4	21,5	27,5
Հարավը					
ածուխը	25358	78390	3	87,1	62,0
հոգուհի	3105	9304	3	73,6	64,6
Կենտրոնը					
ածուխը	300	7287	24	1,0	5,8
հոգուհի	209	1133	5,4	4,9	7,9

ՆԱՎԹԱՀԱՆՈՒՅԹԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ ԱՃԵԼ Ե 3,2 ԱՆԳԱՄՈՎ ՑԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹՅԱՄԲ

	1913	1936	Քանի՞ անգամ- մով է 1936 թ.-ի հանույթը մեծ 1913 թ.-իցը
Ընդամենը ԽՍՀՄ մեջ (հազար տոններով)	9234	29293	3,2
Այս թվում՝			
Բազմի շրջանը	7669	22264	2,9
Գրողներին »	1208	3400	2,8
Մայկուպի »	87	1147	13,2
Իշխման շրջանը	0	968	—
Եմբայի »	117	473	4
Ուղղակի կան ԽՍՀ և Տաշիկական ԽՍՀ	23	329	14,3
Թուրքմենական ԽՍՀ	130	310	2,4
Սախալինի շրջանը	0	308	—

Ցարական Ռուսաստանում նավթի միայն 5,9%-ն էր մեքենայացված յեղանակով հանվում, ԽՍՀՄ մեջ մեքենայացված հանույթը հասել է 98%-ի:

Խորհրդային նավթի 90%-ից ավելին է յենթարկվում վերամշակման, իսկ ցարական Ռուսաստանում վերամշակվում էր նավթի ամբողջ հանույթի միայն 62%-ը:

Բենզինի բացթողումը ԽՍՀՄ մեջ 1913 թվականի համեմատությամբ բարձրացել է 19,6 անգամով, իսկ նավթինը (керосин)՝ 3,7 անգամով:

«Մենք չունենինք լուրջ և ժամանակակից ֆաբրիկան արդյունաբերությամբ: Այժմ մենք ունենք այն»:

ՍՏԱԼԻՆ, Առաջին հնգամյակի հանրագումարները,
«Լենինգրադի հարցերը», հայերեն թարգմ., էջ 618:

ԽՍՀՄ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

	1913	1936
Քիմիական արդյունաբերության արտադրանքը միլիոն ռուբլիներով (1926/27 թ. գնեքով)	255	3463
Ծծմբաթթու (ծծմբաթթվում) (հազ. տոններով)	121	1208
Անիլինի ներկիչներ (հազ. տոններով)	4,3	30,3
Ցուղ (տոններով)	0	163
Բրոմ (տոններով)	0	740
Ֆոսֆորային պարարտանյութեր (հազ. տոններով)		
Սուպերֆոսֆատ	63	1257
Ֆոսֆորիտային ալյուր	8	604
Սիլիկոնիտ (կալիումային պարարտանյութ)	0	1797

ԽՍՀՄ ծծմբաթթվումային յերեք գործարանները—Ստալինի անվան՝ Կոնստանտինովյան, Նեվայի, Կուլբիչենկի անվան՝ Վոսկրեսենյան գործարանները—1936 թվականին տվին 356 հազ. տոնն ծծմբաթթու—յերեք անգամով ավելի, քան ցարական Ռուսաստանի ամբողջ արդյունաբերությունը:

Խոլորովին նոր է ստեղծված սինթետիկ կաուչուկի արդյունաբերությունը,—սինթետիկ կաուչուկի, վորը հիմնականում ծածկում է մեր յերկրի կաուչուկի պահանջները:

ԿՈՇԿԵՂԵՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ ԱՎԵԼԱՑԱԾ Ե 20 ԱՆԳԱՄՈՎ

	1913	1936	Քանի՞ անգամով է 1936 թ.-ի արտա- դրանքը մեծ 1913 թ.-իցը
Կոշկեղեն (միլիոն գույքերով) ¹⁾	8,3	162,7	19,6

Խորհրդային յերեք խոշորագույն ձեռնարկությունները— «Սկորխոդը»՝ Լենինգրադում, «Փարիզյան Կոմունան»՝ Մոսկվայում և Միկոյանի անվան՝ ձեռնարկությունը Դոնի վրայի Ռոստովում—1936 թվականին ավել են 30,6 միլիոն զույգ կոշկեղեն՝ գրեթե չորս անգամով ավելի, քան կոշկեղենի բոլոր գործարանները 1913 թվականին:

¹⁾ Առանց թաղիքի (вальной) կոշկեղենի:

ՍՆՆԴԻ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅԻ ԱՃՈՒՄԸ

	1913	1936	Քանի՞ անգամով է 1936 թ.-ի արտա- դրանքը մեծ 1913 թ.-իցը
Խոշոր սննդարդյունաբերության արտադրանքը միլիոն ուղերիներով (1926/27 թ. գներով)	2960	12895	4,4
Արտադրված է			
Շաքարավազ (հազ. տոններով)	1347	1998	1,5
Կոնսերվներ (400-ական գրամանոց միլիոն բանկաներով)	93	1266	13,6
Հրուշակային (кондитерские) ապրանքներ (հազ. տոններով)	70	764	10,9
Բուսական յուղ (հազ. տոններով)	264	453	1,7
Գլանակներ (միլիարդ հատերով)	22,1	84,4	3,8

Միայն լուի 1936 թվականի սննդարդյունաբերության արտադրանքն ավելի մեծ է, քան ցարական Ռուսաստանի 1913 թվականի ամբողջ խոշոր արդյունաբերության արտադրանքը:

Յերկրորդ հնգամյակի տարիներում ուժեղ կերպով աճել է սննդի ինդուստրիայի կարևորագույն մթերքների արտադրումը: Յերչիկային (колбасных) ապրանքների արտադրումը 1936 թվականին 1932 թվականի համեմատությամբ աճել է 3,7 անգամով, խոզի մսինը—6,4 անգամով, ցորենի հացինը—4 անգամով, կենդանական յուղինը—2,6 անգամով, խորհրդային թեյի արտադրումը—7 անգամով:

Ուժեղ կերպով բարձրացել է սննդամթերքների վորակը և նշանակելիորեն ընդլայնվել է նրանց ասորտիմենտը: 1936 թ.

արտադրվել է մոտ 2700 տեսակի հրուշակային ապրանքներ, 128 տարբեր տեսակների կոնսերվներ, մոտ 100 տեսակի յերշիկներ:

Յարական Ռուսաստանում հացադործարաններ չեն յեղել: ԽՍՀՄ մեջ կառուցված են 286 հացադործարաններ, վորոնց արտադրանքը 1936 թվականին կազմում եր հացի ամբողջ թուխի (выпечка) 29,2%-ը: Յարական Ռուսաստանում չեն յեղել մսի խոշոր կոմբինատներ: ԽՍՀՄ մեջ կառուցված են մսի 24 խոշոր կոմբինատներ, նրանցից 7-ը կառուցված են ըստ ժամանակակից տեխնիկայի նորագույն որինակների: Նրանք 1936 թվականին մշակել են մսի արդյունաբերության ամբողջ արտադրանքի 33,5%-ը:

Միայն Մոսկվայի կոմբինատը 1936 թվականին մշակել է 54,2 հազ. տոնն յերշիկ, իսկ յերշիկի դործարանների ամբողջ արտադրանքը 1913 թվականին կազմել է 60 հազ. տոնն:

III

ԽՍՀՄ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ ՆԱՆԴԻՍԱՆՈՒՄ Ե
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԽՈՇՈՐ
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐԸ

«Հին կարգերում գյուղացիներն աշխատում էին ջուկ-ջուկ, աշխատում էին հին պայեմական յեղանակներով, աշխատամիջի հին գործիքներով, աշխատում էին կալվածատերերի ու կապիտալիստների, կուլակների ու սպեկուլանտների համար, աշխատում էին՝ ապրելով կիսաֆաղց ու հարստացնելով ուրիշներին: Նոր, կոլտնտեսային կարգերում գյուղացիներն աշխատում են միասին, արտելով, աշխատում են մոր գործիքների՝ տրակտորների ու գյուղատնտեսական մեքենաների ոգնութամբ, աշխատում են իրենց համար և իրենց կոլտնտեսությունների համար, ապրում են առանց կապիտալիստների ու կալվածատերերի, առանց կուլակների ու սպեկուլանտների, աշխատում են նրա համար, վար որեցոր բարելավեն իրենց նյութական ու կուլտուրական դրությունը»:

ՍՍԱԼԻՆ, ճառ հարվածային կոլտնտեսականների չամամիութենական առաջին համագումարում, «Լենինիզմի հարցերը», հայ. քարգմ., եջ 665—666:

ԱՂՑՈՒՍԱԿ 32

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱՑԻՆ ԿԱՐԳԵՐԻ ՀԱՂԹՈՒԹՅՈՒՆԸ

	1918	1929	1930	1934	1937
Կոլտնտեսությունների թիվը (հազարներով)	1,6	57,0	85,9	233,3	243,7
Տնտեսությունների (ծխերի) թիվը կոլտնտեսություններում (միլիոններով)	0,02	1,0	6,0	15,7	18,5
Կուլեկաիվացման տոկոսը					
Ըստ գյուղացիական տնտեսությունների (ծխերի) թվի	0,1	3,9	23,6	71,4	93,0
Ըստ ցանքի տարածությունների	ս. չկան	4,9	33,6	87,4	99,1

«Խորհրդային իշխանությունը վերացրեց կալվածատերերի դասակարգը և նախկին կալվածատիրական, պետական ու վանքատերական ավելի քան 150 միլիոն հեկտար հող համեմեց գյուղացիներին, և այս՝ բացի այն հողերից, վոր առաջ-նեքումն էլ գյուղացիների ձեռքումն էին գտնվում»:

ՍՏԱԼԻՆ, Զեկուցում ԽՍՀ Միության Սահմանադրու-թյան նախագծի մասին:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 33

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄԸ ՑԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Հողեր ունեյին (միլիոն հեկտարներով)՝

I. Գյուղացիական տնտեսությունները	214,7
II. Կալվածատերերը, ցարական տոհմը և վանքերը	152,5
Ընդամենը գյուղատնտեսական հողեր	367,2

ԱՅԺՄ (ԱՌ 1 ՄԱՅԻՍԻ 1937 Թ.-Ի ՏՎՅԱԼՆԵՐՈՎ) ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐ ՈՒՆԵՆ՝
(միլիոն հեկտարներով)

Կոլտնտեսային և (անհատակ) աշխատավորական գյուղացիությունը	370,8
Խորհունտեսությունները	51,1
Ընդամենը գյուղատնտեսական հողեր	421,9

Գյուղատնտեսական հողերի մեջ ամբողջ տարածությունը ընդ-հանուր մեծացումը մինչև հեղափոխական տարածություն համեմա-տությամբ 54,7 միլիոն հեկտարով տեղի յե ունեցել այն բանի հետևանքով, վոր խորհունտեսությունները նոր հողեր են մշա-կելի դարձրել և նախկին պետական հողերի մի մասը հանձնվել է գյուղացիներին:

Այն 214,7 միլիոն հեկտար հողից, վոր ունեյին գյուղացիա-կան տնտեսությունները մինչև մեծ Հոկտեմբերյան սոցիալիս-տական հեղափոխությունը, 80 միլիոն հեկտարից ավելին պատ-կանում էր կուլակներին:

Այժմ կուլակությունը վորպես դասակարգ վերացված է, և կուլակությունը պատկանած (80 մլն. հեկտարից անց) հողերն անցել են կոլտնտեսություններ մտած չքավորների ու միջակնե-րի ոգտագործմանը:

ՈՒՄ ԶԵՌՔՈՒՄՆ ԵՐ ԳՏՆՎՈՒՄ ՀԱՅՆ ԱՆՑՅԱԼՈՒՄ ՅԵՎ ՈՒՄ ԶԵՌՔՈՒՄՆ Ե ԳՏՆՎՈՒՄ ԱՅԺՄ

	Հացի ընդհանուր արտադրանքը		Հացի սպրանքային արտադրանքը	
	միլիոն փքերով	տոկոս-ներով	միլիոն փքերով	տոկոս-ներով
Ցարական Ռուսաստանում				
Կալվածատերերը	600	12,0	281,6	21,6
Կուլակները	1900	38,0	650,0	50,0
Միջակները և չքավորները	2500	50,0	369,0	28,4
Ընդամենը	5000	100,0	1300,6	100,0
ԽՍՀՄ մեջ (1935/36 թ.)				
Սոցիալիստական տնտեսությունը	5210,6	95,0	1823,4	96,3
Այդ թվում՝				
Բոլոր սխտեմների խորհունտեսու-թյունները	655,8	11,9	241,1	12,7
Կոլտնտեսությունները	4554,8	83,1	1582,3	83,6
Անհատական գյուղացիական տնտե-սությունները	275,7	5,0	70,0	3,7
Ընդամենը	5486,3	100,0	1893,4	100,0

«Ահա արդեն 2—3 տարի յե, ինչ մեզանում այլևս չկան չփախչողներ, չկա գործադրկութիւն, չփախչող և քերականութիւնը, և մենք հաստատապես վտտփ ենք կոխել ունեւրութիւն ուղիւն: Դուք կհարցնեք—ի՞նչ յեղան 20—30 միւլիոն փաղցած չփախչողները: Նրանք անցան կոլտնտեսութիւնները, հիմնաւորվեցին այնտեղ և հաջողութեամբ կառուցում են իրենց ունեւր կյանքը»:

ՍՏԱԼԻՆ, շատ առաջաւոր կոմբայնավարների ու կոմբայնավարուհիների խորհրդակցութիւնում, 1935 թվականին:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 35

ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Մինչև հեղափոխութիւնը գյուղացիական տնտեսութիւնների (ծխերի) մեջ կային՝

Զբաւորներ	65%	Զիւղուրկներ	30%
Միջակներ	20%	Ինվենտարաւորկներ	34%
Կուլակներ	15%	Ցանքաւորկներ	15%

Մինչև հեղափոխութիւնը յերկու միլիոն չբաւորներ ամեն տարի վատաւի ելին ուղեւորվում դեպի հարաւ, Հյուսիսային Կովկաս և Ուկրաինա՝ վորպես բաւորակներ վարձակու կուլակներ ու կալվածատերերի մոտ:

Մինչև կոլտնտեսային ջինարարութիւն ծաւալումը (1928/29 թ.) 25 միլիոն գյուղացիական տնտեսութիւններից (ծխերից) կային՝

Զբաւորներ	35%
Միջակներ	60%
Կուլակներ	4—5%

Այժմ (1937 թվականին)՝

243,7 հազ. կոլտնտեսութիւններում միաւորված են 18,5 միլ. տնտեսութիւններ անհատականներ մնացել են 1,4 » »
ցանքատարածութիւնների կոլեկտիււացման տոկոսը կազմում է 99,1

Կոլտնտեսութիւնները զինված են առաջաւոր մեքենային տեխնիկայով: Կոլտնտեսային դաշտերում աշխատում են 356,8 հազ. տրակտորներ, 96,3 հազ. կոմբայներ և 56,0 հազ. բեռնատար ավտոմեքենաներ, վոր պատկանում են ՄՏԿ-ներին:

Շնորհիւ կոլտնտեսութիւնների՝ վոչնչացված և աղքատութիւնը դուրսում և վերացված և չունեւոր, ձիւղուրկ, ինվենտարաւորկ և հողաւորկ տնտեսութիւնների կատեգորիան: Առանց սրան չէր կարող վոչնչանալ գործադրկութիւնը քաղաքում և գյուղում:

Գյուղում 20—30 միլիոն սոված չբաւորներ այլևս գոյութիւն չունեն, վորովհետեւ այդ չբաւորներն անցել են կոլտնտեսութիւնները, դարձել են ապահովված մարդիկ և հաջողութեամբ ունեւոր կյանք են կառուցում:

ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

	1928	1936
Խորհրդային ժողովրդական տնտեսության ձևավորման թվականը (առանց ռազմական ծախսերի)	1407	4137
Բանվորների և ծառայողների միջին տարեկան քանակը (հազ. մարդկանցով)	345	2127
Տրակտորների քանակը տարեկան (հազ. հատերով)	6,7	88,7
Տրակտորների կարողությունը տարեկան (հազ. միավորներով)	77,6	1734
Կոմբայնների թիվը (հազ. հատերով)	—	24,7 ¹⁾
Խորհրդային ժողովրդական տնտեսության զգալի կոմբայնների հավաքված ե (%)	—	90,0 ¹⁾
Ցանքատարածությունը (հազ. հեկտարներով)	1735	15155
Անասնաբուծության գլխաքիվը (թիվը) առ 1 հուլիսի (հազ. գլխերով)	180	5014
Խոզերի թիվը (հազ. հատերով)	59	4960
Վաշխարհների և այծերի թիվը (հազ. հատերով)	747	10699
Պետությունը հաց և հանձնված (միլիոն փքերով)	24 ²⁾	186

1) 1937 թ.-ի I/VIII-ին:

2) 1929 թ.:

«Հանգիստ ՄՏԿ-ների հայտարարված և մասնաշաղկապ փորձով ստուգված է՝ խորհրդային իշխանության կողմից տեխնիկական բարձր բազայով կոլեկտիվ խոշոր գյուղատնտեսություն կազմակերպելու ձևը, — կոլեկտիվ գյուղատնտեսություն, վերջինից ամենից ավելի լիակատարությամբ է զուգակցվում կոլտնտեսային մասնակցության ինքնագործունեությանը իրենց կոլեկտիվ տնտեսությունների կառուցման մեջ՝ պրոլետարական պետության կազմակերպական ու տեխնիկական ոգևորության և ղեկավարման հետ»:

Համկ(բ)Կ Կենտկոմի 1930 թ. դեկտեմբերի 29-ի վորդուկից:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՎԵՐՋԵՐԲԻՆ ՄՏԿ-ՆԵՐԸ ՄՈԱՍԱՐԿՈՒՄ ԵՆ

ԿՈՒՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱՍՍԱՅԻՆ

(Համապատասխան տարվա հունիսի 1-ին)

	1930	1933	1937 ¹⁾
ՄՏԿ-ների թիվը	158	2916	561,7
Նրանց տրակտորները՝			
թիվը (հազ. հատերով)	7,1	123,8	356,8
կարողությունը (հազ. միավորներով)	86,8	1758,1	6511,6
Կոմբայններ (հազ. հատերով)	—	10,4	96,3
Բեռնատար ավտոմեքենաներ (հազ. հատերով)	—	12,3	56,0
ՄՏԿ-ների կողմից սպասարկվող կոլտնտեսությունների ցանքատարածության տոկոսը բոլոր կոլտնտեսությունների ցանքատարածության նկատմամբ	27,4	58,7	91,5
ՄՏԿ-ները աշխատանք են կատարել փափուկ վաթի (հեղի) վերածումով (միլիոն հեկտարներով)	—	39,8	227,3 ²⁾
ՄՏԿ-ների կոմբայններով հավաքված ե (միլիոն հեկտարներով)	—	0,5	34,1 ²⁾

1) 1937 թ.-ի վերաբերյալ տեղեկությունները, բացի ՄՏԿ-ների թվերից, տրված են ըստ 1 ողստեսի յեղած վիճակի:

2) Պլան:

ՄԵՆՔ ԱՐՈՐԻ ՅԵՐԿԻՐ ԵՅԻՆՔ, ՄԵՆՔ ԴԱՐՁԵԼ ԵՆՔ ՏՐԱԿՏՈՐԻ ՈՒ
ԿՈՄԲԱՅՆԻ ՅԵՐԿԻՐ

Գյուղացիա- կան տնտե- սություն. ցարական Ռուսաստա- նում	ԽՍՀՄ մեջ 1936 թ.			
	Խորհ- տնտեսու- թյուն- ները	Կոլտըն- տնտե- սություն- ները	Միջին թվով խորհտնտե- սություն- ներում և կոլ- տնտեսու- թյուններում	
Ռուբլիներ զամարով (1926/27 թ. զմեքով)				
1 հեկտար ցամփին ընկնում եր՝				
Գյուղատնտեսական մեքե- նաներ և գործիքներ .	6	35	18	20
Կոմբայններ . . .	0	15	4	5
Տրակտորներ . . .	0	47	11	15
Ավտոմոբիլներ . . .	0	18	4	6
Ընդամենը . . .	6	115	37	46

Ցարական Ռուսաստանի գյուղացիական տնտեսության մեջ
հիմնական գործիքները հանդիսացել են արորները, կոսուլները
(արոր, վորը հողը շուռ և տալիս խոփի միայն մի կողմում),
փայտի գութաններն ու ցաքանները:

1910 թ. վիճակագրումով (перепись) գյուղացիական տնտե-
սությունների մեջ հաշվվում էին.

Արորներ ու կոսուլներ . . .	7,8 մլն. հատ.
Փայտե գութաններ . . .	2,2 » »
Յերկաթե գութաններ . . .	4,2 » »
Փայտե ցաքաններ . . .	17,7 » »

ՅԱՆՔԱՅԻՆ ՏԱՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՃՈՒՄԸ
(միլիոն հեկտարներով)

	1913	1937	Տարածության մեծացումը 1913 թվի համեմա- տությամբ
Ամբողջ ցանձատարածությունը . . .	105,0	135,2	30,2
Այդ թվում՝			
Ցորենը . . .	31,6	41,4	9,8
Բամբակը . . .	0,7	2,1	1,4
Վուշ-յերկարամաղը . . .	1,0	2,1	1,1
Շաքարահանդեղը . . .	0,6	1,2	0,6
Արևածաղիկը . . .	1,0	3,3	2,3
Բանջարեղենները . . .	0,5	1,4	0,9
Կարտոֆիլը . . .	3,1	6,8	3,7

ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ 2 ԱՆԳԱՄՈՎ ԱՎԵԼԻ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔ Ե ՏԱԼԻՍ, ՔԱՆ
ՄԻՆԶՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՈՒՄ
Գյուղատնտեսության արտադրանքը

	1926/27 թ. գնորով		1937 (նախնական ավյալներ)
	1913	1935	
Հողագործության արտադրանքը			
միլիարդ ռուբլիներով . . .	8,0	11,9	16,6
տոկոսներով առ 1913 թ. . .	100	148	207
Հողագործության և տնտեսարարության արտադրանքը			
միլիարդ ռուբլիներով . . .	12,6	15,8	23,0
տոկոսներով առ 1913 թ. . .	100	125	183

«Հին ժամանակ, մինչև հեղափոխությունը, մեր յերկրում հացահատիկ էր արտադրվում տարեկան մոտ 4—5 միլիարդ փութ...»

Մենք ունենք բոլոր պայմանները, վար անհրաժեշտ են մեր համար, վերաբերել մոտիկ ապագայում հասնեն տարեկան 7—8 միլիարդ փութ չափ հացահատիկ արտադրելու»:

ՍՏԱԿԻՆ, Հաս առաջավոր կոմբայնավարների ու կոմբայնավարուհիների խորհրդակցությունում, 1935 թվականին:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 41

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ

	միլիարդ փութով
Մինչև պատերազմը	4—5
1925 թ.	4,4
1930 »	5,1
1933 »	5,5
1937 » (նախնական տվյալներ)	6,8

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 42

ԲԱՄԲԱԿԻ, ՎՈՒՇԻ ՅԵՎ ԵԱՔԱՐԻ ԶԱԿՆԴԵՂԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒՄԸ

	1913	1936	1936 թ. տոկոսներով առ 1913 թ.
	միլիոն ցենտներով		
Հում բամբակ	7,4	23,9	323
Թել վուշ	3,3	5,3	161
Շաքարի ճակնդեղ	109,0	168,3	154

Բամբակի արտադրանքի չափերով ԽՍՀՄ կանգնած է առաջին տեղում յեվրոպական յերկրների մեջ և գրավում է աշխարհում յերրորդ տեղը (մեղանից առաջ կանգնած են ԱՄՆ-ը և Բրիտանական Հնդկաստանը): Մեր տեքստիլ արդյունաբերությունը բամբակի կողմից լիովին ազատվել է ոտաբերկրյա կախումից և ամբողջապես աշխատում է խորհրդային բամբակով: Յարական Ռուսաստանը 1913 թվականին արտասահմանից ներմուծել է 6,4 մլն. ցենտներ հում բամբակ:

Իսկ չաքարածակնդեղի և վուշի արտադրանքի չափերով ԽՍՀՄ ընթանում է կապիտալիստական բոլոր յերկրների առաջից և գրավում է աշխարհում առաջին տեղը:

Պետությանը վաճառած բամբակի համար պետությունը գյուղացիներին 1933 թ.—ին վճարել է 385,8 մլն. ռուբլի, իսկ 1936 թ.—ին—4076,6 մլն. ռուբլի, պետությանը վաճառած չաքարածակնդեղի համար 1933 թ.—ին—166,3 մլն. ռուբլի, իսկ 1936 թ.—ին—438,3 մլն. ռուբլի:

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԿԵՆԴԱՆԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՖԵՐՄԱՆԵՐԻ ԱՃՈՒՄԸ

Հունվարի 1-ին	Ֆերմաների թիվը (հազարներով)	Նրանցից անասուններ (միլիոն գլուխներով)		
		Խոզեր յեղջյու- րավոր- ները	Խոզերը	Վոչխար- ներն ու այ- ծերը
1932 թ.	62	5,4	2,1	1,6
1934 »	132	5,6	2,5	7,0
1937 »	371	12,0	5,3	18,7

1930 թվականին կոլտնտեսություններում կազմակերպվեցին կենդանաբուծական ֆերմաների առաջին հազարները:

1937 թվի սկզբներին բոլոր կոլտնտեսություններից 235 հազարը, կամ 95,7 տոկոսն ունեյին կենդանաբուծական ապրանքային ֆերմաներ:

Կենդանաբուծությունը, կորուստ ունենալով վերականգնման շրջանում՝ այդ շրջանը վերջանալուց հետո կանգնեց արագ վերելքի ճանապարհին:

ՈԳՆՈՒՅՑՈՒՆ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ՝ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐ ԶԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ ԳՈՐԾՈՒՄ

Վաճառված ե արտոնյալ գներով՝ վարկ տալով (հազ. գլուխներով)	1933	1934	1935	1936	Ընդա- մենը
Խոբանոցային և արտադրության կողմից կոլտնտեսություններին յեղ կոլտնտեսական- ներին					
Գոյվեր ու յերինջներ	35	341	386	356	1118
Խոզեր ու խոճկորներ	92	491	563	400	1546
Վոչխարներ ու գառներ	տեղ. չկան	537	625	1231	2393
Կոլտնտեսային ֆերմաների կողմից կոլ- տնտեսականներին					
Գոյվեր ու յերինջներ	237	357	281	533	1408
Խոզեր ու խոճկորներ	876	1736	2386	5698	10696
Վոչխարներ ու գառներ	108	210	384	2535	3237
Կապազուրկ կոլտնտեսականներին յե- րինջներ ըստ կոնտրակտացիայի կոլ- տնտեսականներից ու անհատական- ներից	396	800	1137	1003	3336

IV

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԸ

«ԽՍՀՄ, վորպես պետություն՝ աներևակայելի կլիներ առանց առաջնակարգ յերկաթուղային տրանսպորտի, վորը նրա բազմաթիվ մարզերն ու շրջանները շաղկապում և իբրև միասնական մի ամբողջություն: Սրանում և ԽՍՀՄ յերկաթուղային տրանսպորտի պետական մեծ նշանակությունը»:

Հնկեր ՍՏԱԼԻՆԻ այն գառից և, վոր արտասանել և յերկաթուղային տրանսպորտի աշխատողներին 1935 թվականի հուլիսի 30-ին կրեմլում ընդունելիս: «Правда» 1935 թ. ոգոստոսի 2:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 45

ԽՍՀՄ ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ ՄԵՄ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ Ե

	1913	1936	Աճումը
Յերկաթուղիների յերկաթուղայինը (կմ-երով)	58549	85080	գրեթե 1,5 անգամով
Փոխադրված են բեռներ (միլիոն տոններով)	132,4	483,2	գրեթե 4 անգամով
Միջին որական բեռնվածություն (հազար վազոններով)	27,4	86,2	3 անգամից ավելի
Փոխադրված են ճանապարհորդներ (միլիոն ճարդկանցով)	184,8	991	5 անգամից ավելի

ՋՐԱՅԻՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐԸ

	1928	1936	Աճումը
Ջրային ժողովրդագրական տրանսպորտը			
Փոխադրված են բեռներ (հազ. տոններով)	18407,7	69912,3	զրեթե 4 անգամով
Փոխադրված են ճանապարհորդներ (հազար մարդկանցով)	17780,1	48206,5	զրեթե 3 անգամով
Ջրափոխադրված ծովային տրանսպորտը			
Փոխադրված են բեռներ (հազ. տոններով)	8548,2 ¹⁾	28646,9	3,5 անգամով

1) 1929 թ.

ԽՍՀՄ ԱՎՏՈՄՈԲԻԼԱՅԻՆ ՊԱՐԿԸ
(հազարներով)

	1913	1936	Աճումը
Ընդամենը ավտոմոբիլներ	8,9	386,0	43 անգամով

Բեռնատար մեքենաների սլարկը մինչպատերազմյան 1913 թվի համեմատությամբ աճել է 210 անգամով:

Ստալինյան հնգամյակների տարիներում մարդատար մեքենաների սլարկը 7 անգամով է մեծացել, իսկ ավտոբուսներինը — 5 անգամով:

ՈՂԱՅԻՆ ԳԾԵՐԻ ՏԱՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ (протяжение) ՅԵՎ ԲԵՌՆԵՐԻ ՈՒ ՓՈՍՏԻ
ՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ԿՈՂՄԻՑ

	ԽՄՀՄ	
	1923	1936
Ավիացիոն գծերի տարածությունը (կմ-երով) .	1666	108731
Բեռների փոխադրումները (տոններով) . .	0,1	35088
Փոստի փոխադրումները (տոններով) . .	1,8	7931

V

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՈՒՐԸ

«Ինչ վերաբերում է ապրանքաշրջանառությանը յերկրում, ապա վաճառականներն ու սպեկուլանտներն իսպառ վտարված են այդ բնագավառից: Այժմ ամբողջ ապրանքաշրջանառությանը գտնվում է պետության, կոոպերացիայի և կոլտընտեսությունների ձեռքում: Ծնունդ առավ ու զարգացավ նոր, խորհրդային առևտուրը, առևտուր առանց սպեկուլանտների, առևտուր առանց կապիտալիստների»:

ՍՍԱԼԻՆ, Զեկուցում ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագծի մասին, 1933 թ. հայ. բարգմ., էջ 12:

ԱՂՑՈՒՄԱԿ 49

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴՆՏԱՎԱՋԱՌ (розничная) ԱՌԵՎՏՐԻ ԾԱՎԱԼՈՒՄԸ
(միլիարդ ռուբլիներով)

	1932	1933	1934	1935	1936
Պետական առևտուրը	14,5	25,1	36,8	62,8	80,0
Կոոպերատիվ առևտուրը	25,8	24,7	25,0	18,6	26,9
Կոլտնտեսային-գյուղացիական առևտուրը	7,5	11,5	14,0	14,5	15,6
Ընդամենը +	47,8	61,3	75,8	95,9	122,5

ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԵՎ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌ ԱՊՐԱՆՔԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՔԱՂԱՔՈՒՄ ՈՒ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

	1925	1928	1936	Մեծացումը 1936 թ.-ին 1925 թ.-ի համեմատու- թյամբ
	Միլիարդ ռուբլիներով (համապատասխան տարի- ների գներով)			
Քաղաքը	3,7	7,9	74,7	20,2 անգամով
Գյուղը	1,4	3,9	32,2	23,0 »
Ընդամենը	5,1	11,8	106,9	21,0 անգամով

ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌ ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

	1925	1928	1936	Մեծացումը 1936 թվին 1925 թ.-ի համեմատու- թյամբ
Հասարակական շրջանառության (միլի- արդ ռուբլիներով)	0,9	2,9	21,9	24,4 անգամով
Խանութների (лавки) և կրպակների (палатки) թիվը տարեկերջին (հա- զարներով)	28,7	62,7	120,7	4,2 »

ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԵՎ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ ԱՌԵՎՏՐԻ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐԻ (ՄԱԳԱՋԻՆՆԵՐԻ)
ՅԵՎ ԿՐՊԱԿՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ՔԱՂԱՔՈՒՄ ՈՒ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

	Խանութների և կրպակների թիվը տարեկերջին (հազար- ներով)				Մեծացումը 1936 թ.-ին 1924 թ.-ի համեմատու- թյամբ
	1924	1928	1932	1936	
Քաղաքը	22	68	116	121	5,5 անգամով
Գյուղը	20	87	168	169	8,5 »
Ընդամենը	42	155	284	290	6,9 անգամով

ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՔԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

	Գյուղական խա- նութիւնը և կըր- պակները հատա- վածաւ շրջանա- ստեղծւոյն 1936 թ.-ին (միլիոն ուղ- իներով)	Հատալածաւ ուղ- իներու խա-ն ծաքովը 1936 թ.-ին 1928 թ.-ի համեմատութեամբ
Շաքար	1705	6,3 տոկոսով
Հրուշակային ապրանքներ . . .	1348	17,7 »
Մանուֆակտուրա և հագուստեղէն .	5455	5,2 »
Այս քվոմ		
Պատասաւի շոր	1751	24,0 »
Տրիկոտաժ	565	13,5 »
Կոշիկեղէն	1342	9,7 »
Ոճառ, պարֆյումերիա, սանիտարիայի և հիգիենայի առարկաներ	929	8,3 »
Կուլաապրանքներ (գրքեր, սպորտ ին- վենար, յերաժշտական գործիքներ, ֆուտո, սաղիւ և այլն)	859	23,7 »
Ամանեղէն-տնային ապրանքներ . . .	786	4,0 »

VI

ԽՍՀՄ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ
ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

«Մեր հեղափոխությունը միակ հեղափոխությունն է, վորը վոչ միայն ջախջախեց կապիտալիզմի կապամեքները և ժողովրդին ազատություն տվեց, այլ նաև կարողացավ ժողովրդին տալ նյութական պայմաններ ունեւոր կյանքի համար»:

ՍՏԱԼԻՆ, շատ ստալսանովական բանվորների ու բանվորուհիների Համամիութենական I խորհրդակցությունում, 1935 թ.:

«Չորս տարում կատարված հնգամյակի հիմնական նվաճումներից մեկն այն է, վոր մենք վոչնչացրինք գործազրկությունը և ԽՍՀՄ բանվորներին ազատեցինք նրա սարսափներից»:

ՍՏԱԼԻՆ, Առաջին հնգամյակի համրագումարները, «Լենինիզմի հարցերը», հայ. թարգմ., էջ 633:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 54

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ

	1928	1931	1936
Բանվորների և ծառայողների միջին տարեկան թիվը (հազարներով)	11600	19000	25800
Գործազուրկների թիվը աշխատանքի բոլորաներում ապրիլի 1-ին (հազարներով)	1576	Գործազուրկությունը վերացված է	

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ
(գործազուրկների թիվը հազարներով)

	1929 թ.	1936 թ.
Քնդամենը 32 յերկրների վերաբերմամբ	5900	20500
ԱՄՆ-ը Աշխատանքի Ամերիկյան Ֆեդերացիայի գնահատականը	1864	10112
Գերմանիա ընդամենը	2134	3316
Այդ թվում՝		
Ցուցակագրված գործազուրկները	1892	1593
Չցուցակագրված գործազուրկները	242	1723
Անգլիա ցուցակագրված գործազուրկները	1263	1749
Լեհաստան ցուցակագրված գործազուրկները	129	367

Պաշտոնական հրապարակումների վրա հիմնված այս տվյալները հայտնապես պակասեցված են:

Գործազուրկների իսկական թիվը կապիտալիստական աշխարհում նշանակելիորեն ավելի բարձր է: Գործազրկություն թվերն առանձնապես կեղծված են ֆաշիստական յերկրներում: Գերմանիայում չցուցակագրված գործազուրկների թիվը գերազանցում է ցուցակագրված գործազուրկների թվից: Լեհաստանում, Ազգերի լիգայի որդանի տվյալներով՝ 1934 թ. հոկտեմբերին ցուցակագրված է յեղել գործազուրկների փաստական քանակի մի հինգերորդ մասից պակասը և այլն:

Համաշխարհային գործազրկության չափերի մասին բերվող տվյալների մեջ չեն հաշվառված մի շարք, մանավանդ զաղուծյալին ու կիսազաղուծյալին յերկրներ, վորտեղ գործազրկությունը հասնում է հսկայական չափերի—Հնդկաստանը, Չինաստանը, Հարավային Ամերիկայի նշանակելի մասը և այլն:

ԽՍՀՄ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ

	Բանվորների ու ծառայողների միջին տարեկան աշխատավարձը (ռուբլիներով)	
	1924/25	1936
Ամբողջ ժողովրդական տնտեսության մեջ	450	2776
Խոշոր արդյունաբերության մեջ	566	2862
Յերկաթուղային արանսպորտում	514	2882

ԽՍՀՄ բանվորների ու ծառայողների աշխատավարձի ֆոնդերը 1924/25 թվի 3,8 միլիարդ ռուբլուց աճել և հասել են 1936 թվին մինչև 71,6 միլիարդ ռուբլու:

1936 թվին 1929 թվի համեմատությամբ ԽՍՀՄ մեջ արդյունաբերական բանվորի աշխատավարձը ավելացել է 2,9 անգամով:

Այս ժամանակաշրջանում բանվորների աշխատավարձը կապիտալիստական յերկրներում, պաշտոնական տվյալներով, պակասել է՝

Գերմանիայում	21%-ով
Իտալիայում	18%-ով
Ճապոնիայում	12%-ով
Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում	14%-ով

ԽՍՀՄ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳԻ ՈՒՅՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ
(միլիոն ռուբլիներով)

	Զորս տարում	
	առաջին հնգամյակի (1929—1932)	յերկրորդ հնգամյակի (1933—1936)
Ծախսերը	10083,0	26462,2
Այս թվում՝		
Նպաստներ ու կենսաթոշակներ	3713,2	9683,7
Սրանից՝ նպաստներ հղիության և ծննդաբե- րության առթիվ	218,1	783,7
Հանգստյան տներ, սանատորիաներ ու կուրորտ- ներ	263,9	1317,5
Բժշկական ոգնություն ապահովագրվածներին	2015,8	6101,2
Ապահովագրվածների յերեկոսների սպասար- կումը	420,9	1845,8
Բանվորական բնակարանաշինարարություն	1339,9	3056,8

Բացի Պետապի (Советрах) գծով բաց թողնվող միջոցներից՝ պետությունը և արհմիությունները միլիարդավոր ռուբլիներ են ծախսում ԽՍՀՄ բանվորների ու ծառայողների կուրտուր-կեն-
ցադային սպասարկման վրա—դպրոցներում, տեխնիկումներում
և բուհերում անվճար սովորելու վրա, սովորողներին թոշակ
տալու վրա, անվճար բուժման ու հանգիստը կազմակերպելու
վրա, կուրտուրական սպասարկման և այլնի վրա:

Միայն սոսկ 1936 թվականին պետությունը և արհմիություն-
ների կատարած բոլոր ծախսերը բանվորների ու ծառայողների
կուրտուր-կենցաղային սպասարկման համար հասել են 15,5 մի-
լիարդ ռուբլու, կամ, միջին հաշվով, տարեկան 601 ռուբլի՝ մի
աշխատող բանվորի ու ծառայողի վրա:

ՍԱՆԱՏՈՐԻԱՆԵՐՈՒՄ ՅԵՎ ՀԱՆԳՍՏՅԱՆ ՏՆԵՐՈՒՄ (ՍՈՑԱՊԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ
ՅԵՎ ՊՐՈՖԲՅՈՒՋԵՅԻ ՀԱՇՎԻՆ) ԱՆՎՃԱՐ ԲՈՒԺՈՒՄ ՅԵՎ ՀԱՆԳԻՍՏ ՍՏՑԱՍԾ
ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԹԻՎԸ

Թվականները	Բուժումից ու հանգստից ոգտվածների թիվը (հազարներով)		
	Սանատո- րիաներում	Հանգստյան տներում (առանց միության տներում)	Հանգստյան միության տներում
1927/28	74,2	437,2	—
1936	413,5	1550,5	1188,5
աճումը 1927/28-ի համեմատությամբ	5,6 անգամով	3,5 անգամով	—

Բացի սրանից՝ հարյուր—հազարավոր բանվորներ ու ծառա-
յողներ սանատորիական անվճար բուժում և հանգիստ են ստա-
նում ձեռնարկությունների ու հիմնարկների հաշվին:

ԽՍՀՄ ՀԱՆԴԻՍԱՆՈՒՄ Ե ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ ԱՄԵՆԱԿԱՐՋ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՈՐՎԱ
ՅԵՐԿԻՐԸ: ԽՍՀՄ ՄԵՋ ԱՐԴՅՈՒՆԱՐԵՐԱԿԱՆ ԲԱՆՎՈՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՈՐԸ 4 ԺԱՄՈՎ
ԱՎԵԼԻ ԿԱՐՋ Ե, ՔԱՆ ՑԱՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

	Աշխատանքային ուժի տեղումնությունը (ծամերով յեղ ռուբլներով)	
	1928	1934
Ամբողջ խոշոր արդյունաբերության մեջ . .	7 ժ. 48 ռ.	6 ժ. 59 ռ.
Քարածխային արդյունաբերությունը . .	7 ժ. 18 ռ.	6 ժ. 48 ռ.
Քիմիական արդյունաբերությունը . .	7 ժ. 48 ռ.	6 ժ. 54 ռ.
Սև մետաղների մետաղագործությունը . .	7 ժ. 54 ռ.	6 ժ. 54 ռ.
Մետաղների մշակումը և մեքենաշինությունը	7 ժ. 54 ռ.	7 ժ. 00 ռ.
Բամբակեղենի արդյունաբերությունը . .	7 ժ. 48 ռ.	7 ժ. 00 ռ.

1934 թվին արդյունաբերական բանվորները աշխատում էին
7 ժամ ու պակաս:

Բանվորը ցարական Ռուսաստանում, աշխատելով որակյա
(որագրված) 10—11 ժամ՝ չունեի արձակուրդ աշխատավարձի
պահպանմամբ: Խորհրդային ամեն մի բանվոր տարեկան յերկու
շաբաթից վոչ պակաս տեղումնությամբ արձակուրդ է ստանում՝
լիակատար աշխատավարձը պահպանելով:

Յարական Ռուսաստանում բանվոր-դեռահասները (подрос-
т-ки) (16—17 տարեկանները) աշխատում էին չափահասների հետ
հավասար՝ որակյա միջին հաշվով 10—11 ժամ: ԽՍՀՄ մեջ բան-
վոր-դեռահասները արտադրության մեջ զբաղված են 6 ժամ,
իսկ դեռահաս-աշակերտները՝ որակյա 4—5 ժամ: Յարական Ռու-
սաստանում լայնորեն կիրառվում էր փոքրահասակ (մինչև 16
տարեկան) բանվորների աշխատանքը: ԽՍՀՄ մեջ փոքրահասակ-
ների աշխատանքն արգելված է:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ՆՈՐ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային իշխանություն տարիներում քաղաքներում և
քաղաքատիպ ավաններում պետությունը կառուցել է մոտ 60
միլիոն քառակուսի մետր բնակելի տարածություն, վորը կաղ-
մել է պետական ամբողջ բնակֆոնդի 40 տոկոսից ավելին 1937
թվի սկզբներին:

Խորհրդային իշխանություն տարիներում կառուցված է բնա-
կարանային տարածություն (տոկոսներով պետական բնակարա-
նային ֆոնդի վերաբերմամբ առ 1937 թվի հունվարի 1-ը)՝
Մոսկվայում—30,8, Գորկիում—55,2, Ստալինդրագում—69,6,
Մադնիտոգորսկում—100, Չելյաբինսկում—79,1, Կուզնեցկում—
91,7, Ջազոորոժյեյում—78,7:

ԽՍՀՄ մեջ բանվորի ընտանիքի բյուջեյում բնակարանի
վրա յեղած ծախսերը 4,3 տոկոս են կազմում, իսկ կապիտալիս-
տական յերկրներում՝ 20—30 տոկոս:

VII

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻ
ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՅԻ ՎԵՐԵԼՔԸ

«Ներքին», այսինքն՝ աշխատավորների այն մասնայի միջից, վորին կապիտալիզմը հեռու յեր պահում—քե բացահայտ կերպով, բռնությամ միջոցով և քե կեղծավորությամ ու խաբերայության միջոցներով—հեռու յեր պահում կրթությունից, հզոր վերելք և տեղի ունենում դեպի լույսն ու գիտությունը: Մենք իրավունք ունենք հպարտանալու նրանով, վոր ոգևում ենք այս վերելքին և ծառայում ենք նրան»:

Լենին, Լուսժողկոմատի աշխատանքի մասին, Յերկեր, հ. XXVI, հայ. քարգ. Կջ 232:

«ԽՍՀՄ՝ ֆաղաֆացիներն ունեն կրթության իրավունք:

Այդ իրավունքն ապահովվում է ընդհանուր-պարտադիր տարրական կրթությամբ, ձրի կրթությամբ՝ ներառյալ բարձրագույն կրթությունը, բարձրագույն դպրոցում սովորողների ներքո մեծամասնությանը տրվող պետական բողակների սխտեմով, դպրոցներում մայրենի լեզվով ուսուցանելով, գործարաններում խորհունտեսություններում, մեքենատրակտորային կայաններում ու կոլտնտեսություններում աշխատավորների համար ձրի արտադրական, տեխնիկական ու ագրոնոմիական ուսուցում կազմակերպելով:

ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը, հոդված 121:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 60

ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ

	1914	1928/29	1936/37	Բանի անդամով և 1936/37-ինը մեծ, քան	
				1914-ինը	1928/29 թ.
Սովորողների թիվը (հազարներով)					
Բոլոր սովորողները	8137	15008	38335	4,7 անգ.	2,6 անգ.
Տարրական և միջնակարգ դպրոցներում	8025	12604	28842	3,6 »	2,3 »
Ներանցից՝ միջնակարգ դպրոցներում	995	3717	17872	18 »	4,8 »
Այս թվում՝ հատուկ միջնակարգ դպրոցներում	79	206	769	9,7 »	3,7 »
Չափահասների դպրոցներում	չեն յեղել	2226	8942	—	4 »
Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում	112	177	542	4,8 անգ.	3,1 »
Ասպիրանտներ	անգ. չկան	1	9	—	9 »

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՇՆԳԱՍՅԱԿԻ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՄ

Թվականները	Կառուցված զարդաների քանակը		Ընդամենը զարդաներ
	քաղաքներում	գյուղական վայրերում	
1933	326	3261	3587
1934	577	3488	4065
1935	533	2829	3362
1936	1505	4206	5711
Ընդամենը յերկրորդ հնգամյակի 4 տարում	2941	18784	16725

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ 1914 թ.-ի ՀԱՄԵՍԱՏՈՒԹՅԱՄԲ ԱՃԵԼ Ե 7,7 ԱՆԳԱՍՈՎ

	1914	1936
Բոլոր քարճագույն ուսումնական հաստատությունների թիվը	91	700
Այս թվում՝		
Արդյունաբերականները, շինարարականները և տրանսպորտայինները	16	160
Գյուղատնտեսականները	9	90

«Մտավոր աշխատանքի ու փիզիկական աշխատանքի միջև յեղած հակադրության վերջնացմանը բուն իրականում կարելի չէ ձգտել ու հասնել բանվոր դասակարգի կուլտուր-տեխնիկական մակարդակը մինչև ինժեներա-տեխնիկական աշխատանքի աշխատողների մակարդակին բարձրացնելու բա-գաժով միայն: Ծիծաղելի կլիներ կարծել, թե այդ բարձրա-ցումն անհրաժեշտ է յե: Նա միանգամայն իրագործելի չէ խորհրդային կարգերի պայմաններում,—կարգեր, վորտեղ յերկրի արտադրողական ուժերը ազատված են կապիտալիզմի կապամեքներից, վորտեղ աշխատանքն ազատված է շահա-գործման ճնշումից, վորտեղ իշխանության գլուխ է կանգ-նած բանվոր դասակարգը և վորտեղ բանվոր դասակարգի յերիտասարդ սերունդը բոլոր հնարավորություններն ունի, վորպեսզի ապահովի իր համար բավականաչափ տեխնիկա-կան կրթություն»:

ՍՏԱԼԻՆ, ձառ. ստախանովական բանվորների ու բանվորուհիների Համամիութենական I խորհրդակ-ցությունում:

1936 թ.-ի ՎԵՐՋԵՐՔԻՆ ԽՈՇՈՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴԸ ԱՎԱՐՏԵՑԻՆ ԿԱՄ ԱՆՑՆՈՒՄ ԵՅԻՆ ՏԵՆՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ

	100 բանվորին 1936 թ.-ի հոկտեմբերի 1-ին ընկ-նում ելին	
	Տեխնուլոգ. անցածներ	Մոլորողներ
Ամբողջ խաշոր արդյունաբերությունը	40	24
Քարածխային արդյունաբերությունը	56	18
Սև մետաղների մետաղագործությունը	53	28
Մետաղների մշակումը և մեքենայի ու թյունը	42	27
Բամբակեղենի արդյունաբերությունը	52	21

ԳՅՈՒՀԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎՈՐԱԿՅԱԼ ԿԱԴՐԵՐ

1934 թվից մինչև 1937 թվի ոգոստոսը Հողժողովմանի և Խորհանոների Ժողովմանի սիստեմի գծով պատրաստված են տրակտորիստներ, կոմբայնավարներ և չոֆերներ 1419261 մարդ, վորոնցից՝ տրակտորիստներ—1195357, կոմբայնավար-ներ—139402, չոֆերներ—84502:

ԲՈՒՀ-ԵՐՈՒՄ ՅԵՎ ՀԱՏՈՒԿ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ ՄԻԼԻՈՆԻՑ ԱՎԵԼԻ
ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐ ԱՊԱՀՈՎՎԱԾ ԵՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՈՇԱԿՈՎ

	1936 37 (հազարներով)	Տոկոսներով սովորողների ընդհանուր թվի վերա- բերմամբ ¹⁾
Թուակալություններ բարձրագույն ուսումնական հաս- տատություններում	443,5	89,7
Թուակալություններ հատուկ միջնակարգ դպրոցներում	592	82,9

ԱԿՈՒՄԲՆԵՐ ՅԵՎ ԽՐՃԻԹ-ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆՆԵՐ

	1914	1936
Ընդամենը	222	80946
Քաղաքում	134	17175
Գյուղում	88	63771

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ

	1914	1936
Գրադարանների թիվը	12600	55901

¹ Թուակալ ստացողների տոկոսը հաշվարկելիս չեն մտցված առանց ար-
տադրությունից կտրվելու սովորողները, վերոնշյալ ուսուցման միայն վերջին
տարումն են ազատվում աշխատանքից և անցնում են թոշակի:

ՔԱՏՐՈՆՆԵՐԸ

	1914	1936
Քատրոններ	153	697

ՀՆՁՈՒՆ ԿԻՆՈՆԵՐԸ

Թվականներ	Թիվը
1933	224
1934	498
1935	1077
1936	2585
1937	6625

1936 թվին կինոթատրոններ, կինոկետեր (киноустановки)
և կինոշրջիկներ (кинопередвижки) հաշվվում էին ընդամենը
29758, Վորոնեժից կինոշրջիկներ՝ 14331, իսկ 1914 թվին բոլոր
կինոկետերը 1412 էին:

ԳՐԲԵՐԸ ՅԵՎ ԼՐԱԳՐԵՐԸ ԽՍՅՄ ՄԵՁ

	1913	1936	1936 թվականին քանի՞ անգամով է ավելի 1913 թվականից
Լրագրերի անդամատիրաժը (հազ. որինակներով)	2 729	37 971	13,9
«Պրավդա» լրագրի տիրաժը (հազ. որինակներով)	60 ¹⁾	1 900	31,7
Լրագրերի թիվը	859 ²⁾	9 250	10,8
Այս թվում՝ ազգային լեզուներով	84	2 965	35,3
Գրքերի ընդհանուր տիրաժը (միլիոն որինակներով)	86,7	571,1	6,6

50 տարում, 1864 թ.-ից մինչև 1914 թ. մարքսիզմի կլասիկները—Մարքսը—Ենգելսը—Լենինը—Ստալինի յերկերը հրատարակված են յեղել 0,5 միլիոն որինակ տիրաժով: 20 տարում Խորհրդային Միության մեջ այդ յերկերը հրատարակվել են 334,6 միլիոն որինակ տիրաժով և միայն լուի 1936 թվին—43 միլիոն որինակ տիրաժով: Ստալինյան Սահմանադրութունը հրատարակված է 62 լեզվով՝ 27,5 միլիոն որինակ տիրաժով: Ընկեր Ստալինի զեկուցումը «Սահմանադրության նախադժի մասին» հրատարակված է 15,4 միլիոն որինակ տիրաժով:

Լրագրերը ԽՍՀՄ մեջ լույս են տեսնում ԽՍՀՄ Ժողովուրդների 69 լեզուներով, իսկ գրքերը՝ 111 լեզուներով:

¹⁾ 1912 թվականի տիրաժը:

²⁾ Լրագրերի թիվը արված է ըստ անունների և, հետևաբար, չափազանցված է, վորովհետև ցարական կառավարության ռեպրեսիաների հետևանքով մի շարք լրագրեր հարկադրված էին փոխել անունը և հրատարակության տեղը:

ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱԽՍԵՐԸ

ԳՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՃՅՈՒՂԵՐԸ	1925/26	1936	1936 թվականին քանի՞ անգամով է մեծ 1925/26 թվից
	միլիոն ուրբլիներով		
Լուսավորւթյան վրա յեղած բոլոր ծախսերը	559	13461	24,0
Այս թվում՝ Ընդհանուր կրթությունը և յերեւաների դաստիարակությունը	298	6777	22,7
Արվեստը	2	238	119,0
Կադրերի պատրաստումը	160	4655	29,1
Գիտությունը	28	827	29,5

ՖԻԶԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ ԽՍՅՄ ՄԵՁ

Առ 1937 թվականի հունվարի 1-ը

«Պատրաստ աշխատանքի և պաշտպանության»-ի (ԴՏՕ-ի) 1-ին աստիճանի նորմաները տվածների թիվը (հազարներով)			
Նրանցից՝ կանայք (հազարներով)	.	.	4 361
Ստալինների թիվը	.	.	435
Սպորտհրապարակների թիվը	.	.	649
Ջրակայանների թիվը	.	.	7 208
Դահլիճայանների թիվը	.	.	342
Դահլիճայանների թիվը	.	.	2 674

VIII

ԿԻՆԸ ԽՍՀՄ ՄԵԶ

«Պրոլետարիատը չի կարող հասնել լիակատար ազատության՝ չնվաճելով լիակատար ազատություն կնոջ համար»:
 Լենին, Կիմ-բանվորուհիներին, Յերկեր, հ. XXV,
 Էջ 41:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 72

ԿԻՆ-ԲԱՆՎՈՐՈՒՇԻՆԵՐԻ ՅԵՎ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԹԻՎԸ

	Կին-բանվորուհի- ների և ծառայող- ների ընդհանուր թիվը (հազարներով)		Կանանց տոկոսը ըստը աշ- խատող- ների մեջ	Կանանց քանակի աճը 1936 թվա- կանին, 1929 թվա- կանի համեմատ- առությամբ (հազարներով)
	1929	1936	1936	
Ամբողջ ժողովրդական սեռե- սուբյուրը	3 304	8 492	34	5 188
Խոշոր արդյունաբերու- թյունը	939	2 908	39	1 969
Շինարարությունը	64	402	19	338
Տրանսպորտը	104	446	18	342
Լուսավորությունը	439	1 076	56	637
Առողջապահությունը	283	643	72	360
Այլ հիմնարկները	239	540	31	301

ԿԻՆ-ԲԱՆՎՈՐՈՒՇԻՆԵՐԻ ՅԵՎ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄՆ ԸՍՏ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՃՅՈՒՂՆԵՐԻ

1897 թվականը	Տոկոսը	1936 թվականը	Տոկոսը
Արդյունաբերությունը և շինարարությունը	13	Արդյունաբերությունը և շինարարությունը	39
Հումավորությունը և առողջապահությունը	4	Խորհրդային տնտեսության ՄՏԿ-ները և գյուղատնտեսական այլ ձեռնարկությունները	7
Բատրակուհիները	25	Հումավորությունը և առողջապահությունը	20
Աղատուհիները (прислуга) և որաբանվորուհիները (подешницы)	55	Տրանսպորտը, առևտուրը, հասարակական սնունդը	15
Այլը	3	Պետական և հասարակական հիմնարկները	7
		Տնտեսագործականները (домработницы)	2
		Այլը	10
Ընդամենը	100	Ընդամենը	100

Յարական Ռուսաստանում, ըստ 1897 թվականի մարդահամարի, վարձու աշխատանքով զբաղված կանանց կեսից ավելին վորպես տնային սպասուհիներ աշխատում էր կապիտալիստների, կալվածատերերի ու չինովնիկների մոտ. կանանց քառորդ մասն էլ վորպես բատրակուհիներ աշխատում էր կալվածատերերի ու կուլակների մոտ:

«Կոլտնտեսությունը աշխարհում ազատեց կնոջը և նրան ինքնուրույն դարձրեց: Կինն այժմ աշխատում է արդեն վաշքի հոր համար, քան ինչ որ աղջիկ է, վաշքի ամուսնու համար, յերբ նա ամուսնացած է, այլ աշխատում է ամենից առաջ իր համար: Ահա սա յե, վոր նշանակում է կին-գեղջիկուհու ազատագրություն, ահա սա յե, վոր նշանակում է կոլտնտեսային կարգեր, վորոնք աշխատավոր կնոջը հավասար են դարձնում ամեն մի աշխատավոր տղամարդուն»:

ՍՍԱԼԻՆ, ձառ 1935 թ. նոյեմբերի 10-ին կուսակցության և կառավարության ղեկավարների կողմից հանդիպելի դաշտերի հարվածային կոլտնտեսուհիներին ընդունելու ժամանակ:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 74

ԿՈՒՆՏԵՍՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՊԱՅՆՎՈՒՄ Ե ԿՆՈՋ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1936 թվականին կոլտնտեսականները կոլտնտեսության մեջ ձեռք են բերել աշխուրհը (մի մեծությամբ)	377
Սրանից ձեռք են բերել կոլտնտեսուհիները	135
Տոկոսներով աշխուրհի ամբողջ քանակի վերաբերմամբ	35,8

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 75

ԿԻՆ-ԿՈՒՆՏԵՍՏԵՍՈՒՇԻՆԵՐԸ ՂԵԿԱՎԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՒՄ ԿՈՒՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՋ

	Կանանց առկույնը 1936 թվականին
Վարչությունների անդամներ	18
Կենդանաբուժական ֆերմաների վարիչներ	16
Կենդանաբուժական բրիգադների բրիգադավարներ	22
Ողակավարներ	67
Ակումբների վարիչներ	11
ՄՏԿ-ների ագրոնոմներ	10

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԱՄՔԸ ՄՈՐ ՅԵՎ ՄԱՆԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

	Ա.ռ. 1 հունվարի		Աճումը 1914 թվականի համեմատությամբ
	1914	1937	
Մահակալների թիվը մշտական մասեր- ներում	550	627 817	1 141,5 անդամով
Մայրության և մանկության պահպանու- թյան (охрана) կոնսուլտացիաների (հիմ- նարկներ) թիվը	9	4 175	463,9 »
Հաճախումների թիվը նրանցում մի տա- րում (հազարներով)	44	39 300	893,2 »
Ծննդաբերության մահակալներին (բու- ժականներին և մանկաբարձականներին) թիվը հիվանդանոցներում և ծննդատնե- րում	6 824	81 342	11,9 »
Կաթի մանկական խոհանոցներին թիվը	չեն լեղել	1 509	—

1937 թվին միայն Մոսկվայի մարզի Որենսօլո-Ջուլեվոյի շրջ-
նում յեղել են 12 կոնսուլտացիա և 1840 մոուրամահակալ-
ներ, այսինքն՝ նշանակելիորեն ավելի չափ, քան 1913 թվին են
յեղել ամբողջ ցարական Ռուսաստանում:

ՅԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵՋՆԵՐՈՒՄ ՅԵՎ ՄԱՆԿԱԶՐԱՊԱՐԱԿՆԵՐՈՒՄ
(Հազարներով)

ԽՍՀՄ-ը	1936 թ.		4 271
Յարական Ռուսաստանը	1914 »		7
ԱՄՆ-ը	1933 »		639
Ֆրանսիան	1934 »		407
Հապոնիան	1934 »		143
Լեհաստանը	1935 »		96

ԽՍՀ մեջ 1936 թվի յերկրորդ կիսամյակում բազմազավակ
մայրերին վճարված են նպաստներ 203,4 միլիոն ռուբլի, իսկ
1937 թվի 9 ամսում—875 միլիոն ռուբլի:

IX

ԽԱՀՄ-Ը ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ՄԵԾ
ՅԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐ Ե

«Անցած ժամանակաշրջանն անտարակուսելիորեն ցույց տվեց, վոր սոցիալիզմի բազայի վրա ստեղծված բազմազգ պետություն կազմելու փորձը լիովին հաջողվել է: Գալենիյան ազգային բազմակամություն անկասկածելի հաջողությունն է»:

«Իբրև արդյունք մենք ունենք այժմ միանգամայն կազմավորված և բոլոր փորձություններին դիմացած բազմազգ սոցիալիստական պետություն, վորի ամբողջական կերպով նախանձել ամեն մի ազգային պետություն աշխարհի ամեն մի մասում»:

ՍՍԱԼԻՆ, Զեկուցում ԽՍՀ Միության Սամանայրությունն նախագծի մասին, հայ. քարգ. էջ 16, 17:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 78

ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅԻ ՎԵՐԵԼՔԸ ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Արտադրանքը 1926/27 թ. գնեքով (միլիոն ռուբլի- ներով) ¹⁾		Գանի մեզամով և 1936 թվականի արտադրանքը մեծ 1913 թվականից
	1913	1936	
Ռեժիմ	7 249	56 495	7,8
Ուկրաինական իժ	2 125	14 616	6,9
Բելոռուսական իժ	89	1 413	15,9
Ադրբեջանական իժ	378	2 054	5,4
Վրացական իժ	43	798	18,6
Հայկական իժ	15	180	12,0
Թուրքմենական իժ	30	214	7,1
Ուզբեկական իժ	269	1 175	4,4
Տաջիկական իժ	1	116	116,0
Ղազախական իժ	51	604	11,8
Կիրգիզական իժ	1,2	114	95,0

¹⁾ Խոշոր արդյունաբերության վերաբերմամբ (առանց ձկնարդյունաբերության և անտառափայտամթերման):

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵԼԵԿՏՐԻՖԻԿԱՑԻԱՆ ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ
ՀՆԳԱՄՅԱԿՆԵՐԻ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՄ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Արտադրված և եկեկտրական հանգրգիս (միլիոն կվտ-ժամերով)		Բանի՞ ան- գամով և 1936 թվա- կանի արտա- դրանքը մեծ 1928 թվա- կանից
	1928	1936	
Բեռնաձուլ	3 232	21 419	6,6
Ուժեղ	1 244	8 621	6,9
ԲՍՊՀ	39	388	9,9
Աղբյուրային ջրի խողովակաշինություն	377	1 266	3,4
Վերականգնողական խողովակաշինություն	42	436	10,4
Հաշվառական խողովակաշինություն	21	160	7,6
Թուրքամեղման խողովակաշինություն	10	48	4,8
Ուղղակիական խողովակաշինություն	34	230	6,8
Տաքիչական խողովակաշինություն	—	18	—
Ղաղախական խողովակաշինություն	7	219	31,3
Կիրգիզական խողովակաշինություն	0,8	25	31,3

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՆԵՐԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՆԵՐԻ 1937 թ.

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Կոլեկտորացիայի անհատ- ական խողովակաշինություն (առ 1-ը հուլիսի)	ՄՏԿ-ային խողովակաշինություն (առ 1-ը հուլիսի)	Կոլեկտորացիայի անհատ- ական խողովակաշինություն (առ 1-ը հուլիսի)	Ամբողջ գյուղատնտեսական մեջ 1937 թվականի սկզբին յեղել են արտադրանքը ¹⁾	
				հազար հատերով	կարգու- բյուր հազար միլիոնով
Բեռնաձուլ	92,6	3813	91,0	267,9	5 015,0
Ուժեղ	96,1	958	98,8	81,3	1 414,2
ԲՍՊՀ	87,5	140	86,9	8,0	128,3
Աղբյուրային ջրի խողովակաշինություն	86,5	50	69,4	4,6	70,1
Վերականգնողական խողովակաշինություն	76,5	44	70,3	2,1	34,2
Հաշվառական խողովակաշինություն	88,7	24	73,1	1,1	17,2
Թուրքամեղման խողովակաշինություն	95,4	49	96,3	3,0	44,0
Ուղղակիական խողովակաշինություն	95,0 ²⁾	163	96,1	18,4	270,2
Տաքիչական խողովակաշինություն	89,9 ³⁾	46	48,4	3,1	45,9
Ղաղախական խողովակաշինություն	97,5	287	86,2	22,1	421,6
Կիրգիզական խողովակաշինություն	89,1 ³⁾	43	79,2	3,8	57,8

1) Միութենական հանրապետությունների միջև բաշխված չեն յեղել
4,8 հազ. հատ արտադրանքը 105,5 հազ. ձիու ուժ կարողությամբ:

2) Առ 1 հունվարի:

3) Առ 1 ապրիլի:

ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԻ ՑԱՆՑԸ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆ
ԸՍՏ ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Բեռնաշրջանառությունը (հազար տոննայով)			Խորհրդային իշխանու- թյան 20 տա- րում կառույց- ված են յեր- կաթուղիներ (կիլոմետր.)
	1913	1936	Աճումը	
Ուկրաինական ԽՍՀ . .	102 156	293 919	3 անգամով	2 018
Բելոռուսական ԽՍՀ . .	4 369	18 365	4 անգ. անց	963
Հայկական ԽՍՀ . .	460	2 307	5 անգամով	26
Թուրքմենական ԽՍՀ . .	1 034	5 347	5 »	194
Ուզբեկական ԽՍՀ . .	2 712	10 659	4 »	586
Տաջիկական ԽՍՀ . .	173	1 386	8 »	140
Ղազախական ԽՍՀ . .	1 102	18 356	17 »	3 612
Կիրգիզական ԽՍՀ . .	չեն յեղել	2 365	—	155

1936 թ.—ին միայն Ուկրաինական ԽՍՀ յերկաթուղային
կայարաններում ավելի չափ բեռներ են ստացվել, քան ցարական
Ռուսաստանի բոլոր կայարաններում 1913 թ.—ին:

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՊՐԱՆՔԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՀՆԳԱՄՅԱԿՆԵՐԻ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՄ
ԸՍՏ ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	1927/28	1936	Քանի անգամով է 1936 թվականի շրջանառությու- նը մեծ 1927/28 թվականներից
	(Միլիարդ տոնի- նայով)		
Թիֆլիս	10,2	68,3	6,7
Ուկրաինական ԽՍՀ	2,6	16,4	6,3
Բելոռուսական ԽՍՀ	0,3	2,3	7,7
Ղրաքական ԽՍՀ	0,3	1,9	6,3
Ադրբեջանական ԽՍՀ	0,3	1,9	6,3
Հայկական ԽՍՀ	0,06	0,5	8,3
Ուզբեկական ԽՍՀ	0,5	3,4	6,8
Տաջիկական ԽՍՀ	0,016	0,6	37,5
Թուրքմենական ԽՍՀ	0,1	0,8	8,0
Ղազախական ԽՍՀ	0,3	2,3	7,7
Կիրգիզական ԽՍՀ	0,07	0,5	7,1

ՍՈՎԵՏՈՂՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Սովորողները ըստ դպրոցներում (հազարմեքով)			Այս թվում սովորողները միջնակարգ դպրոցներում (հազարմեքով)		
	1914/15	1936/37	Քանի անգամ մոլ և 1936/37 թվինը մեծ 1914/15 թվականիցը	1914/15	1936/37	Քանի անգամ մոլ և 1936/37 թվինը մեծ 1914/15 թվականիցը
ԽՍՀՄ	7 853	27 611	3,5	823	16 641	20,2
ՌԽՖՍՀ	5 531	17 658	3,2	566	9 894	17,5
ՈՒՍՍՀ	1 661	5 227	3,1	168	4 160	24,8
ԲՍՍՀ	265	969	3,7	30	610	20,3
Ադրբեջանական ԽՍՀ	72	549	7,6	11	380	34,5
Վրացական ԽՍՀ	155	658	4,2	28	461	16,5
Հայկական ԽՍՀ	34	242	7,1	3	204	68,0
Թուրքմենական ԽՍՀ	7	161	23,0	2	74	37,0
Ուզբեկական ԽՍՀ	16	791	49,4	6	319	53,2
Տաջիկական ԽՍՀ	0,4	199	497,5	չեն	22	—
Ղազախական ԽՍՀ	105	930	8,9	9	431	47,9
Կիրգիզական ԽՍՀ	7	227	32,4	0,5	86	172,0

ԳՐԲԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԸ ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒԴՆԵՐԻ ԼԵՋՈՒՆԵՐՈՎ

ԻՆՁ ԼԵԶՎՈՎ Ե ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ	1 9 1 3		1 9 3 6	
	Տպագրա- կան միա- վորները թիվը	Տիրաժը (հազար որիմակնե- րով)	Տպագրա- կան միա- վորները թիվը	Տիրաժը (հազար որիմակնե- րով)
Արխագական	3	3	51	118
Ադիգեական	չեն	յեղել	42	114
Ադրբեջանական	91	112	540	5 289
Բաշկիրական	չեն	յեղել	186	1 105
Բելոռուսական	2	4	693	8 026
Բուրյատ-մոնղոլական	չեն	յեղել	37	199
Թաթարական ¹⁾	340	1 671	565	4 805
Թուրքմենական	չեն	յեղել	217	2 144
Կալմիկական	չեն	յեղել	40	201
Կարա-կալպական	»	»	57	218
Կարաչայական	»	»	56	177
Կիրգիզական	»	»	110	1 073
Կոմի-զիրյանական	»	»	69	356
Հայկական	257	349	649	3 750
Ղազախական	40	161	259	4 334
Մարիական ²⁾	18	28	141	352
Մոլդավական	չեն	յեղել	126	602
Մորդվական (մոկշա և երզյա)	»	»	179	674
Յակուտական	1	2	115	732
Ուդմուրտական	19	29	41	216
Ուզբեկական	37	86	623	9 324
Ուկրաինական	228	686	3 234	69 130
Չեչենական և ինգուշական	չեն	յեղել	97	637
Չերքեզական (կարարդինական)	»	»	49	279
Չուվաշական	56	93	128	693
Վրացական	232	453	574	5 942
Տաջիկական	չեն	յեղել	283	3 022
Ֆիննական	1	10	203	633
Ընդամենը բոլոր լեզուներով, բացի ռուսականիցը	2 369	6 521	11 696 ³⁾	132 851
Ռուսական լեզվով	23 805	80 218	31 652	438 220

¹⁾ 1913 թվականին գրքեր հրատարակվում էին միայն Կադանի թաթարա-կան, իսկ 1936 թվականին՝ յերկու թաթարական լեզուներով—Կադանի թաթարերենով և Ղըրմի թաթարերենով:

²⁾ 1913 թվականին լույս էին տեսնում միայն մարիական մարգային (մարգադեանային) (маргвай) լեզվով, իսկ 1936 թվականին՝ յերկուսով—մարիական մարգային և մարիական լեանային լեզուներով:

³⁾ Գրքեր են լույս տեսնում, բացի ռուսական լեզվից, ԽՍՀՄ ժողովուրդները 110 լեզուներով:

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ ԼՐԱԳՐԵՐԻ ԹԻՎԸ

ԻՆՉ ԼԵԶՎՈՎ Ե ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ	1913	1936	Անգամառի- բաժը (հազար որի- նակներով)
	Լրագրերի թիվը	Լրագրերի թիվը	
Արևիկական	չեն յեղել	2	17
Արևիկական	»	3	6
Արևիկական	2	94	496
Բաշկիրական	չեն յեղել	40	161
Բելոռուսական	1	221	775
Բուլղար-մոնղոլական	չեն յեղել	10	31
Թաթարական	12	142	548
Թուրքմենական	չեն յեղել	27	123
Կալմիկական	»	15	54
Կարա-կալպական	»	7	23
Կարաչայական	»	2	4
Կիրգիզական	1	36	87
Կոմի-զիրյանական	չեն յեղել	12	20
Հայկական	8	66	415
Ղազախական	չեն յեղել	169	603
Մարիական	»	22	50
Մուլդավական	»	10	25
Մոլդավական	»	18	43
Յակուտական	»	9	24
Ուկրաինական	»	29	56
Ուղբեկական	1	189	575
Ուկրաինական	1	1 461	4 605
Չեչենական և ինգուշական	չեն յեղել	6	24
Չեքոսլովական (կարաբաղական)	»	1	3
Չուվաշական	»	39	133
Վրացական	18	94	606
Տաջիկական	չեն յեղել	42	124
Ֆիննական և կարելական	»	16	44
Ընդամենը բոլոր լեզուներով, բա- ցի ռուսականից	84	2 965 ¹⁾	10 455
Ռուսական լեզվով	775	6 285	27 516

¹⁾ Լրագրերը լույս են տեսնում, բացի ռուսերեն լեզվից, ԽՍՀՄ Ժողովրդական լեզուների 68 լեզուներով:

ԹԱՏՐՈՆՆԵՐ ՅԵՎ ԿԻՆՈՆԵՐ ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Թատրոններ		Կինոկետեր (առանց կինոֆապուկեն- ների (киноплёнки))	
	1914	1936	1915	1936
ՌԻՖՏՈՆ	107	446	1 041	19 828
Ուկրաինական ԽՍՀ	35	83	224	5 501
Բելոռուսական ԽՍՀ	3	15	43	1 222
Արևիկական ԽՍՀ	2	14	17	544
Վրացական ԽՍՀ	3	40	29	531
Հայկական ԽՍՀ	չեն յեղել	17	6	171
Թուրքմենական ԽՍՀ	»	8	6	218
Ուղբեկական ԽՍՀ	1	57	25	564
Տաջիկական ԽՍՀ	չեն յեղել	6	չեն յեղել	68
Ղազախական ԽՍՀ	2	26	20	900
Կիրգիզական ԽՍՀ	չեն յեղել	5	1	211

Թատրոնները ԽՍՀՄ մեջ աշխատում են 45 լեզուներով:

Տվյալ աղյուսակի մեջ են մտել միայն պրոֆեսիոնալ խումբ
ունեցող թատրոնները:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ- ՆԵՐԸ	Թվականները (առ- 1-ը հունվարի)	Ծննդաբերությունների համարները (բու- ժականներիցը և ծննդա- բերականներիցը) հիվան- դանոցներում և ծննդա- տներում	Մայրություն և մանկու- թյան պահպանություն կենտրոնացվածների թիվը	Մահահալածվածների մշտական մուրհակներ	Բժշկականների թիվը
Ռեհիստ	1914	5 513	6	550	13 154
	1937	52 243	2 170	408 097	54 475
Ուիստ	1914	984	3	չեն յեղել	5 192
	1937	17 687	772	97 157	20 118
Բիստ	1914	87	չեն յեղել	չեն յեղել	495
	1937	2 448	123	47 133	2 158
Արբիստական իստ	1914	40	չեն յեղել	չեն յեղել	291
	1937	956	67	9 309	1 963
Վրացական իստ	1914	96	չեն յեղել	չեն յեղել	351
	1937	604	125	6 085	3 208
Հայկական իստ	1914	չեն յեղել	չեն յեղել	չեն յեղել	57
	1937	289	33	1 843	677
Թուրքմենական իստ	1914	13	չեն յեղել	չեն յեղել	56
	1937	325	46	6 239	481
Ուղբեկական իստ	1914	50	չեն յեղել	չեն յեղել	128
	1937	1 252	155	22 737	2 185
Տաշիկական իստ	1914	չեն յեղել	չեն յեղել	չեն յեղել	13
	1937	240	36	3 431	322
Ղազախական իստ	1914	չեն յեղել	չեն յեղել	չեն յեղել	33
	1937	1 851	75	8 497	1 283
Կիրգիզական իստ	1914	չեն յեղել	չեն յեղել	չեն յեղել	15
	1937	329	21	1 238	270
Ցերկաթուղային և ջրային տրանսպորտը	1914	հերառյալ հանրապետա- կան տվյալ- ների մեջ	չեն յեղել	չեն յեղել	հերառյալ հանրապե- տական տվյալնե- րի մեջ
	1937	3 114	552	16 051	8 905

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՂ

ԽՍՀՄ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ Ե	3
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 1. ԽՍՀՄ Ժողովրդական տնտեսության մեջ տնտեսական	5
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 2. ԽՍՀՄ Բնակչության դասակարգային կազմը	7
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 3. Արտադրական ֆունդերը ԽՍՀՄ մեջ՝ ըստ սեփականության	9
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 4. Ժողովրդական յեկամախ աճումը ԽՍՀՄ մեջ	11
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 5. Բանվորների ու ծառայողների թվի աճումը ԽՍՀՄ մեջ	13
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 6. Խոշոր արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության ար-	14
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 7. Կապիտալային ներդրումները ժողովրդական տնտեսու-	14
թյան մեջ	
II	
ԽՍՀՄ ՀՁՈՐ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԼ ՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ Ե	17
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 8. Ստեղծված և սոցիալիստական հզոր ինդուստրիա	20
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 9. ԽՍՀՄ ինդուստրիան կառուցված և խորհրդային իշխա-	21
նություն տարիներում	
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 10. ԽՍՀՄ արդյունաբերությունը գրավիչ առաջին տեղը Ցեկ-	22
րապոլում և յերկրորդ տեղը աշխարհում	
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 11. Աշխատանքի մեխանիզացիան	23
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 12. Աշխատանքի արտադրողականության վերելքը սոցիալիս-	24
տական արդյունաբերության մեջ	
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 13. Խոշոր արդյունաբերության ինժեներա-տեխնիկական աշ-	26
խատողների թվի աճումը	
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 14. Ելեկտրիֆիկացիան	27
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 15. Խորհրդային իշխանության կառուցած խոշորագույն նոր	28
եկեկտրոկայանները	
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 16. Միայն Դեկտրոկայանը 1936 թվականին ավե-	28
լի շատ ելեկտրոկայաններ յե արտադրել, քան ամբողջ ցա-	
րական Ռուսաստանը	

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 17.	Մեքենաշինության աճումը ապահովեց խորհրդային Միության ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի արմատական վերակառուցումը	29
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 18.	Մեքենաների արտադրումը ծանր ինդուստրիայի համար	29
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 19.	Մեքենաների արտադրումը գյուղատնտեսության համար	30
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 20.	Տրակտորների և գյուղատնտեսական մեքենաների խոշորագույն գործարանները, վոր կառուցել և խորհրդային իշխանությունը	31
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 21.	Ավտոմոբիլներ, շոգեքարշերի և վագոնների արտադրումը	32
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 22.	Շոգեշարժեր, վագոններ և ավտոմոբիլներ արտադրող խոշորագույն գործարաններ, վոր կառուցել և խորհրդային իշխանությունը	32
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 23.	Չուգունի, պողպատի և գլանվածքի արտադրումը	33
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 24.	Մեքենաագործություն խոշորագույն գործարանները, վոր կառուցել և խորհրդային իշխանությունը	33
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 25.	Մեքենաագործության յերեք հսկաները 1936 թվականին ձուլել են այնքան չուգուն, վորքան տալիս եր ցարական Ռուսաստանում ամբողջ մեքենաագործությունը	34
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 26.	Աճիանանությունը խՍՀՄ մեջ 4,3 անգամով ավելացել և 1913 թ.-ի համեմատությամբ	35
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 27.	Արեւելքում ստեղծված և հզոր աճիամեքենաագործական նոր բաղա	35
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 28.	Նավթանությունը խՍՀՄ մեջ աճել և 3,2 անգամով ցարական Ռուսաստանի համեմատությամբ	36
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 29.	խՍՀՄ քիմիական արդյունաբերության աճումը	37
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 30.	Կոշկեղենի գործարանային արտադրումը ավելացած և 20 անգամով	38
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 31.	Մանրի ինդուստրիայի աճումը	39

III

ԽՍՀՄ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ ՇԱԿԻՍԱՆՈՒՄ Ե ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԽՈՇՈՐ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐԸ	41
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 32. Կոլտնտեսային կարգերի հաղթությունը	43
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 33. Գյուղատնտեսական հողերի բաշխումը ցարական Ռուսաստանում	44
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 34. Ում ձեռքում եր գտնվում հացն անցյալում և ում ձեռքում և գտնվում այժմ	45
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 35. Աղքատության վերացումը գյուղում	46
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 36. Խորհրդային իշխանությունների կառուցումը	48

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 37.	Յերկրորդ հնգամյակի վերջերքին ՄՏԿ-ները սպասարկում են կոշտեսություններին հիմնական մասային	49
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 38.	Մենք արորի յերկիր ելինք, մենք դարձել ենք տրակտորի ու կոմբայնի յերկիր	50
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 39.	Յանքային տարածությունների աճումը	51
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 40.	Հողագործությունը խՍՀՄ մեջ 2 անգամով ավելի արտադրանք և տալիս, քան մինչպատերազմյան ժամանակում	51
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 41.	Հացահատիկի արտադրումը	52
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 42.	Բամբակի, վուշի և շաքարի ձալնեղի արտադրումը	53
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 43.	Կոշտեսային կենդանաբուծական ֆերմաների աճումը	54
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 44.	Ունություն կոշտեսականների՝ անասուններ ձեռք բերլու գործում	55

IV

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԸ		57
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 45.	ԽՍՀՄ յերկաթուղային մեծ պետություն և	59
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 46.	Ջրային տրանսպորտի փոխադրումները	60
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 47.	ԽՍՀՄ ավտոմոբիլային պարկը	61
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 48.	Ուղային գծերի տարածությունը և բեռների ու փոստի փոխադրումները քաղաքացիական ավիացիայի կողմից	62

V

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՈՒՐԸ	63
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 49. Խորհրդային հատավաճառ առևտրի ծավալումը	65
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 50. Պետական և կոոպերատիվ հատավաճառ ապրանքաշրջանառությունը քաղաքում և գյուղում	66
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 51. Ապրողական կոոպերացիայի հատավաճառ շրջանառությունը	66
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 52. Պետական և կոոպերատիվ առևտրի խանութների և կըրպակների թիվը քաղաքում և գյուղում	67
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 53. Կարևորագույն ապրանքների վաճառքը	68

VI

ԽՍՀՄ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ			
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 54.	Գործադրություն վերացումը խՍՀՄ մեջ		71
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 55.	Գործադրությունը կապիտալիստական յերկրներում		72
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 56.	խՍՀՄ բանվորների ու ծառայողների աշխատավարձը		73
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 57.	խՍՀՄ սոցիալական ապահովագրության բյուջեն		74
ԱՂՅՈՒՍԱԿ 58.	Սանատորիաներում և հանգստյան տներում (սոցալի միջոցների և պրոֆբյուջեյի հաշվին) անվճար բուժում և հանգիստ ստացած բանվորների ու ծառայողների թիվը		75

ԱՂՅՈՒՄԱԿ 59. ԽՍՀՄ հանդիսանում է աշխարհում ամենակարճ աշխատանքային որվա յերկիրը: ԽՍՀՄ մեջ արդյունաբերական բանվորի աշխատանքային որը 4 ժամով ավելի կարճ է, քան ցարական Ռուսաստանում:

76

VII

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՅԻ ՎԵՐԵԼԵԸ	79
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 60. Սովորողների թիվը ԽՍՀՄ մեջ	81
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 61. Դպրոցական շինարարությունը յերկրորդ հնգամյակի տարիներում	82
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 62. Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները քանակը ԽՍՀՄ մեջ 1914 թ.-ի համեմատությամբ աճել է 7,7 անգամով	82
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 63. 1936 թ.-ի վերջերքին խոշոր արդյունաբերության բանվորների յերկու յերրորդը ավարտեցին կամ անցնում էին տեխուսուցումը	83
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 64. Բուհ-երում և հատուկ միջնակարգ դպրոցներում միլիոնից ավելի սովորողներ ապահովված են պետական թոշակով	84
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 65. Ակումբներ և խրճիթ-ընթերցարաններ	84
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 66. Դրադարանները ԽՍՀՄ մեջ	84
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 67. Թատրոնները	85
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 68. Հնչուն կինոները	85
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 69. Դրքերը և լրագրերը ԽՍՀՄ մեջ	86
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 70. Լուսավորության ծախսերը	87
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 71. Ֆիզիկուսուրան ԽՍՀՄ մեջ	87

VIII

ԿԻՆԸ ԽՍՀՄ ՄԵՋ	89
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 72. Կին-բանվորների և ծառայողների թիվը	91
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 73. Կին-բանվորների և ծառայողների բաշխումն ըստ աշխատանքի ճյուղերի	92
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 74. Կոլանտեսությունը ապահովում է կոշտ անտեսական ինքնուրույնությունը	93
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 75. Կին-կոլանտեսուհիները ղեկավար աշխատանքում կոլտնտեսությունների մեջ	93
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 76. Սոցիալիստական պետության խնամքը մոր և մանկան մասին	94
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 77. Յերեխաների թիվը մանկապարտեզներում և մանկահրապարակներում	95

62

IX

ԽՍՀՄ-Ը ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ՄԵԾ ՅԵՂԲԱՅՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐ Ե	97
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 78. Ինդուստրիայի վերելքը միութենական հանրապետություններում	99
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 79. Միութենական հանրապետությունների ելեկտրիֆիկացիան Ստալինյան հնգամյակների տարիներում	100
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 80. Միութենական հանրապետությունների դյուդատնտեսությունը 1938 թ.	101
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 81. Յերկաթուղիների ցանցը և աշխատանքն ըստ միութենական հանրապետությունների	102
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 82. Հատավաճառ տպրանքաշրջանառությունը ստալինյան հնգամյակների տարիներում ըստ միութենական հանրապետությունների	103
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 83. Սովորողների թիվը դպրոցներում	104
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 84. Դրքերի արտադրանքը ԽՍՀՄ ժողովուրդների լեզուներով	105
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 85. ԽՍՀՄ ժողովուրդների լեզուներով լրագրերի թիվը	106
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 86. Թատրոնները և կինոները միութենական հանրապետություններում	107
ԱՂՅՈՒՄԱԿ 87. Առողջապահությունը միութենական հանրապետություններում	108

Թարգմ. Պ. Արեւյան
Խմբագիր Վ. Գուրգենյան
Տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Սրբագրիչ Վ. Ջրզնյան
Կենտրոն սրբագրիչ Լ. Արովյան

Գլավիտի լիտոյր № 3317, հրատ. № 578

Գառվեր № 93, ամբիւթ 5000

Հանձնված է արտադրութեան 20/VI 1933 թ.

Ստորագրվել է տպագրելու 7/VIII 1938 թ.

Գինը 75 Կ., կազմը՝ կալենկորով 1 ա. 25 Կ., հասարակ՝ 75 Կ.

Պետհրատ—Փաղաքական գրականութեան հրատարակչութեան տպարան
Յերևան, Ալավերդյան № 65

14

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0194908

ԳԻՆԸ 1 Ռ. 50 Կ.

20 ЛЕТ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ

Статистический сборник

Аргиз—Издательство

полит. литературы

Ереван—1938